

INFORMACE O EVROPSKÉM VÝZKUMU,
VÝVOJI A INOVACÍCH

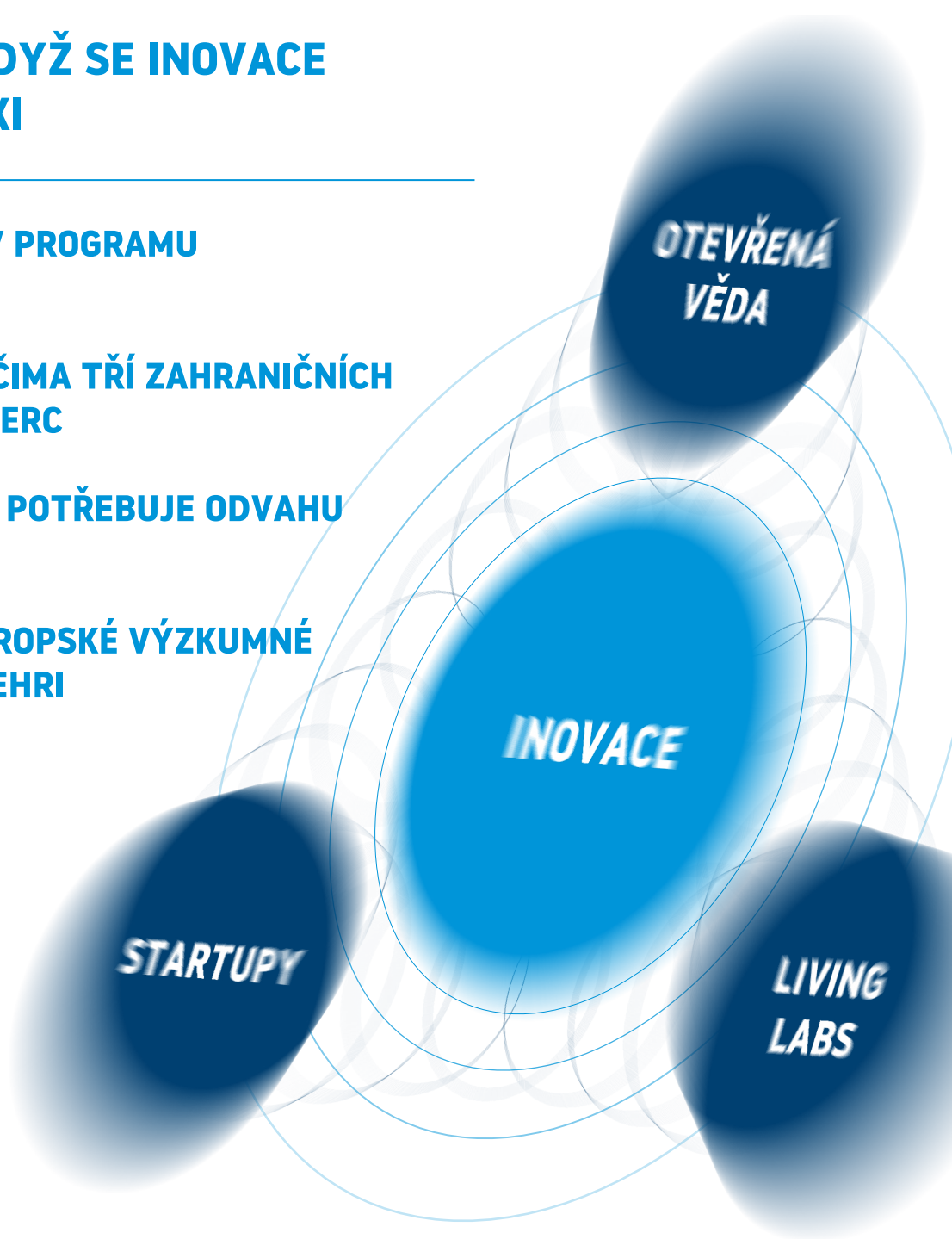
LIVING LABS: KDYŽ SE INOVACE TESTUJÍ V PRAXI

ČESKÉ STARTUPY V PROGRAMU
HORIZONT EVROPA

OTEVŘENÁ VĚDA OČIMA TŘÍ ZAHRANIČNÍCH
DRŽITELŮ GRANTU ERC

MARTIN HOF: VĚDA POTŘEBUJE ODVAHU
I SPOLUPRÁCI

ČESKÁ STOPA V EVROPSKÉ VÝZKUMNÉ
INFRASTRUKTUŘE EHRI

EDITORIAL

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

Evropský výzkumný prostor se v posledních letech proměňuje rychleji než kdy dříve. Stále silněji se v něm prosazují nové formy spolupráce mezi vědeckými institucemi, podniky, veřejnou správou i občanskou společností. Roste význam otevřeného sdílení znalostí, zapojování uživatelů do výzkumných a inovačních procesů i podpory nových technologických firem. Aktuální číslo časopisu ECHO proto přináší témata, která tyto proměny ilustrují z různých úhlů pohledu.

Nejdelší článek tohoto vydání se věnuje konceptu living labs – otevřených inovačních prostředí, v nichž se nové technologie a řešení testují přímo v reálných podmínkách a za aktivní účasti uživatelů. Tento přístup stále častěji nachází uplatnění i v evropských výzkumných a inovačních programech, protože umožňuje propojit výzkum, podnikání a potřeby společnosti.

Na téma inovací navazuje analytická sonda do účasti českých startupů v RP. Přestože technologické startupy představují důležitý zdroj nových nápadů a dynamiky, jejich zapojení do evropských projektů má svá specifika i bariéry. Analýza ukazuje, jak si české startupy v těchto programech vedou a jaké příležitosti jim evropská spolupráce nabízí.

Význam spolupráce a sdílení znalostí se přirozeně promítá i do dalších témat tohoto čísla. Rozhovory s dlouholetým ředitelem ÚFCH JH AV ČR Martinem Hofem a se zástupci evropské asociace UNICO přináší pohled na proměny současného výzkumu i na to, jak se vyvíjejí vztahy mezi akademickým prostředím, průmyslem a společností.

Zvláštní pozornost věnujeme otevřené vědě – tématu, které v posledních letech zásadně ovlivňuje způsob, jakým se výzkum organizuje, sdílí a hodnotí. Tři navazující příspěvky přibližují pohled klíčových aktérů na rozvoj open science v ČR, zasazují jej do širšího mezinárodního kontextu a ukazují také konkrétní příklady využití otevřených přístupů ve výzkumné praxi. Cenným doplněním tohoto bloku je také rozhovor se třemi zahraničními vědci spojenými s ERC, kteří patří ke špičkám evropského výzkumu – jeden z nich je dokonce držitelem dvou grantů ERC Advanced Grant. Už samotný fakt, že na otázky ECHA odpovídají osobnosti tohoto formátu, dává tématu další rozměr a potvrzuje jeho význam v současné evropské vědě.

Závěrečná část čísla připomíná význam evropské spolupráce ve výzkumu. Představujeme evropskou výzkumnou infrastrukturu EHRI, která propojuje instituce zabývající se studiem moderních dějin, a přinášíme také přehled aktivit programu COST a zapojení českých výzkumných týmů do jeho mezinárodních sítí.

Příjemné čtení přeje,

DANIEL FRANK

VYDAVATEL

Technologické centrum Praha
Ve Struhách 27, 160 00 Praha 6
Telefon: 234 006 100
e-mail: tc@tc.cz

Vydávání časopisu je financováno z projektu sdílených činností „Prohloubení integrace výzkumného a inovačního ekosystému ČR do Evropského výzkumného prostoru a podpora intenzivní mezinárodní spolupráce výzkumných organizací a podniků ČR ve výzkumu, vývoji a inovacích“ (identifikační kód MS2103), podporovaném MŠMT.

RADA ČASOPISU ECHO

Bc. Ing. Daniel Frank
RNDr. Vladimír Albrecht, CSc.
Ing. Naděžda Witzanyová, LL.B
RNDr. Petr Pracna, CSc.
Mgr. Milena Lojková
Mgr. Michaela Vlková
Mgr. Jana Čejková
Ing. Břetislav Koč

REDAKCE ČASOPISU ECHO

Bc. Ing. Daniel Frank – frank@tc.cz
Ing. Eva Svobodová – svobodova@tc.cz
Ing. Břetislav Koč – koc@tc.cz
e-mail pro předkládání příspěvků – echo@tc.cz

GRAFICKÁ ÚPRAVA

MgA. Martin Procházka, creature.cz

OBSAH

04 **LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA: KDYŽ VÝZKUM PŘESTÁVÁ BÝT „JEN NA PAPIŘE“**
DANIEL FRANK

11 **SONDA DO ÚČASTI TUZEMSKÝCH START-UPŮ V PROGRAMU HORIZONT EVROPA**
VLADIMÍR VOJTĚCH

15 **ROZHOVOR S ŘEDITELEM HEYROVSKÉHO ÚSTAVU PROF. MARTINEM HOFEM O TOM, JAK WIDENINGOVÉ PROJEKTY POMOHLI VYBUDOVAT „HAPPY“ ÚSTAV**
PETRA FEDOROVÁ

17 **ROZHOVOR S JANOU LACHMANN A VOJTĚCHEM NOSKEM ZE SPOLEČNOSTI UNICO. ANALYTICS O PROJEKTU „WIDERADVANCE FACILITY“**
PETRA FEDOROVÁ

19 **OTEVŘENÁ VĚDA V ČESKÉ REPUBLICĚ OČIMA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ**
ALENA LARIONOVA

21 **OPEN SCIENCE: A VIEW FROM ABROAD FROM EUROPEAN RESEARCH COUNCIL (ERC) GRANTEES**

OTEVŘENÁ VĚDA: POHLED ZE ZAHRANIČÍ OČIMA DRŽITELŮ GRANTŮ EVROPSKÉ RADY PRO VÝZKUM (ERC)
ALENA LARIONOVA

23 **VYUŽITÍ OTEVŘENÉ VĚDY V PRAXI**
ALENA LARIONOVA

24 **MAGDALENA SEDLICKÁ: EHRI PROPOJUJE ARCHIVNÍ ZDROJE O HOLOKAUSTU NAPŘÍČ EVROPOU**
HANA NICHTBURGEROVÁ

26 **AKTIVITY COST 2025 A JAK SI VEDLO ČESKO V ROCE 2024**
ANNA VOSEČKOVÁ

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM HOSTILO BIOEKONOMICKÝ KONGRES

BŘETISLAV KOČ

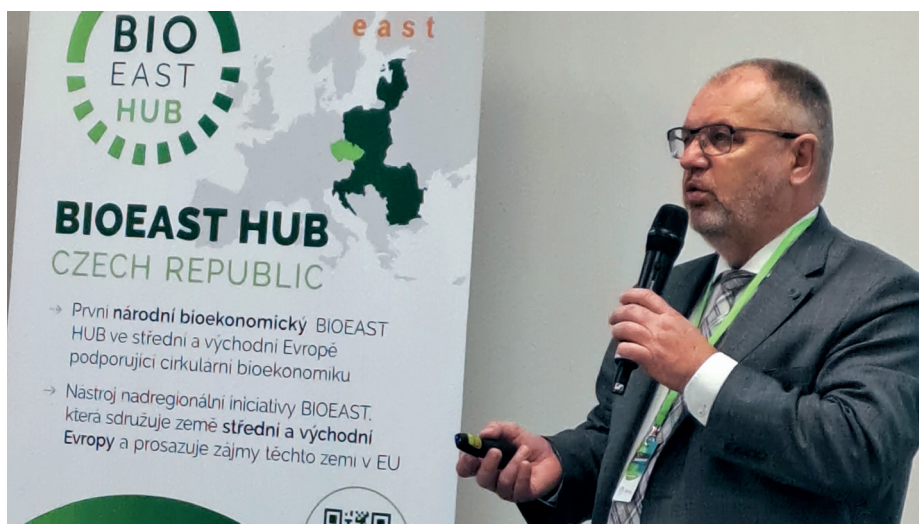
Technologické centrum Praha

koc@tc.cz

Technologické centrum Praha nabízí ve svých prostorech možnost pořádání odborných akcí – seminářů, prezentací, konferencí a školení účastníků národních i evropských projektů výzkumu – v několika technicky vybavených a prostorově různých sálech i skromnějších místnostech.

Nabízených možností využil závěrem minulého roku i Bioekonomický hub ČR k uspořádání Třetího národního bioekonomického kongresu 2025, na jehož přípravě se Technologické centrum Praha podílelo jako aktivní spoluorganizátor. Celodenní program byl rozdělen do dvou bloků. Dopoledne představili RNDr. Jan Nedělník, koordinátor BioEast Hub ČR reprezentující jeho členu Zemědělský výzkum, s. r. o., a Marie Kubáňková, rovněž koordinátorka BioEast Hub ČR, evropskou strategii rozvoje bioekonomiky v národním i evropském měřítku. Naďa Koničková, národní kontakt pro Horizont Evropa – Klastř 6 – potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí, pak uvedla bioekonomiku jako jedno z témat programu Horizont Evropa.

Bioekonomika je charakteristická širokou paletou témat a variabilitou projektů. Vychází z využívání obnovitelných biologických zdrojů, včetně vedlejších produktů a odpadů ze zemědělství,

Pokračování článku na čtvrté straně obálky.

RNDr. Jan Nedělník představuje BIOEAST HUB ČR
Foto: Břetislav Koč

LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA: KDYŽ VÝZKUM PŘESTÁVÁ BÝT „JEN NA PAPIŘE“

ABSTRAKT

Zatímco v českém prostředí jsou živé laboratoře často prezentovány jako perspektivní nástroj regionálních inovací a dobré praxe, systematický pohled na jejich uplatnění v evropských projektech dosud chyběl. Tuto mezeru se snaží zaplnit následující analýza, zaměřená výhradně na projekty financované z programu Horizont Evropa. Ačkoli bylo v programu Horizont Evropa identifikováno 206 projektů s living lab přístupem a podporou přibližně 1,44 mld. €, nejde o úplný přehled živých laboratoří ani ve světě, ani v ČR: tento koncept se uplatňuje i mimo program Horizont Evropa, například v národních a regionálních inovačních politikách či v dalších programových schématech.

ABSTRACT

While living labs in the Czech context are often portrayed as a promising instrument for regional innovation and good practice, a systematic view of their use in European projects has so far been missing. This analysis aims to fill that gap by focusing exclusively on projects funded under Horizon Europe. Although 206 living lab projects with EU support of approximately €1.44 billion were identified within Horizon Europe, this does not constitute a comprehensive inventory of living labs—either globally or in the Czech Republic. The living lab concept is also used beyond Horizon Europe, for instance in national and regional innovation policies and in other programme schemes.

Živé laboratoře nejsou vynálezem programu Horizont Evropa – jde o širší způsob, jak ověřovat a demonstrovat inovace přímo v reálném prostředí, který se uplatňuje napříč sektory (ve městech a veřejných službách, energetice, mobilitě, zemědělství a potravinách či ve zdraví) i mimo evropské rámcové programy. Pro tento článek je podstatné, že program Horizont Evropa přisuzuje živým laboratořím konkrétní roli. Ta se projevuje v těch částech programu, kde EU usiluje o rychlé překlápění výsledků výzkumu do praxe – zejména v misích, vybraných tematických výzvách a některých partnerstvích. Nejviditelnějším příkladem je mise zaměřená na zdravou půdu a potraviny (A Soil Deal for Europe), kde jsou živé laboratoře přímo součástí cíle, nikoli jen doporučeným přístupem. V článku proto sledujeme živé laboratoře optikou programu Horizont Evropa – kde a jak se tento přístup promítá do výzev a konkrétních projektů.

ÚVOD

Živé laboratoře (living labs) představují v programu Horizont Evropa důležitý nástroj pro ověřování a zavádění inovací v reálných podmínkách. Na základě 206 identifikovaných projektů shrnujeme, kde a jak se tento přístup uplatňuje v evropských výzvách a partnerstvích a jaká je v nich pozice ČR.

Living lab (česky často „živá laboratoř“) se v posledních letech stal jedním z nejčastěji používaných pojmů v evropských výzkumných a inovačních projektech. Jeho používání však není napříč projekty jednotné: někde označuje skutečně uplatňovaný koncept a způsob práce na vývoji, testování a zavádění inovací, jinde se objevuje spíše jako obecná metodická reference. Pro veřejnou správu, města i firmy je tento rozdíl zásadní. Tam, kde jde o living lab v plném smyslu, nevznikají nové postupy, služby nebo technologie jen „u stolu“, ale jsou společně navrhovány a ověřovány s aktéry z praxe přímo v prostředí, kde mají fungovat. Tím roste šance, že se inovace uchytí, bude přijatá uživateli a půjde ji reálně zavádět ve větším měřítku.

Living lab přitom není téma ani typ projektu, ale přístup: otevřené inovační prostředí v reálných podmínkách, které propojuje různé aktéry – typicky veřejnou správu, výzkum, firmy a občanskou společnost – a staví do centra uživatele

služeb, postupů či technologií, které se vyvíjejí a testují, jako spolutvůrce, nikoli jen jako příjemce hotového řešení. V tomto smyslu **European Network of Living Labs (ENoLL)** definuje living labs jako „uživatelsky orientované, otevřené inovační ekosystémy založené na systematickém přístupu ke společné tvorbě s uživateli, které integrují výzkumné a inovační procesy do reálných komunit a prostředí“ [1]. Podstatné je propojení výzkumu a inovací s konkrétními komunitami a místy a důraz na společné vytváření a praktické ověřování toho, co má později fungovat v reálném prostředí.

V praxi to znamená iterativní postup: společně navrhnout → vyzkoušet → změřit/zhodnotit → upravit → znovu vyzkoušet. Klíčové je „místo a kontext“ – farma, obec, město, krajina, škola, nemocnice – a skutečná interakce s prostředím a lidmi, kteří výsledné řešení používají. Living labs fungují jako kolaborativní ekosystémy často postavené na principu **čtyřnásobné spirály inovací** (veřejná správa, výzkum, soukromý sektor a občanská společnost), což podporuje sdílené učení, experimentování a následné šíření řešení.

Stručně řečeno: living lab není fyzická laboratoř ani jednorázové ověření navržených postupů, služeb či technologií bez zapojení uživatelů, ale přístup, který zvyšuje použitelnost řešení, podporuje jeho přijetí v praxi a posiluje jeho dopad na veřejné politiky. Právě díky propojení reálného prostředí, systematické společné tvorby

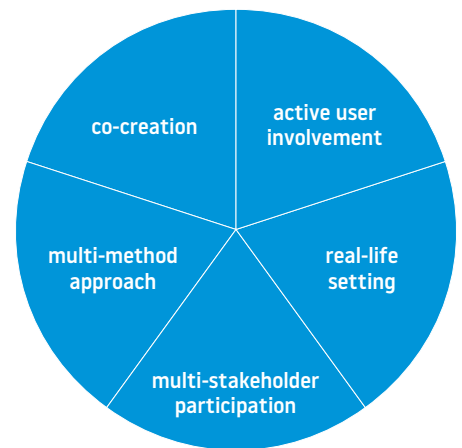
DANIEL FRANK

Technologické centrum Praha

frank@tc.cz

a více aktérů je tento přístup obzvláště účinný i pro řešení „složitých“ (komplexních) společenských výzev, kde neexistuje jediné jednoduché řešení a je potřeba sladovat různé perspektivy a zájmy.

GRAF – SPOLEČNÉ CHARAKTERISTIKY LIVING LABU

Poznámka: Kruhový graf s pěti segmenty. První segment označuje aktivní zapojení uživatelů (active user involvement), druhý reálné prostředí (real-life setting), třetí účast více zainteresovaných stran (multi-stakeholder participation), čtvrtý přístup založený na více metodách (multi-method approach) a pátý společnou tvorbu (co-creation).
Zdroj dat: ENoLL, 2015

LIVING LABS V RÁMCOVÝCH PROGRAMECH EU

V programu Horizont 2020 (2014–2020) se pojem living lab používal poměrně volně, bez jednotné definice i bez samostatně vyhlášených living lab výzev. V praxi se living labs uplatňovaly spíše implicitně – jako metodický rámec pro pilotní a demonstrační aktivity, jejichž cílem bylo ověřovat řešení v reálných podmínkách, zvyšovat technologickou připravenost (TRL) a posilovat společenský dopad. Tento přístup se typicky objevoval zejména v oblastech chytrých měst (Smart Cities and Communities), digitálních inovací a ICT, energetiky a mobility, ale také ve zdraví či sociálních inovacích. Často šlo o projekty typu IA (inovační akce) a o část projektů RIA (výzkumné a inovační akce) s výrazným důrazem na demonstraci. Z toho vyplývá, že living labs nejsou v programu Horizont Evropa novinkou, ale mají v evropských rámcových programech jasnou kontinuitu již z období programu H2020.

V programu Horizont Evropa je role living labs oproti H2020 výrazně posílena a zároveň systematicky ukotvena: pojem se neobjevuje jen na-

hodile v textech projektů, ale v části programu je explicitně vymezen jako implementační nástroj (zejména v rámci misí) a v pracovních programech se promítá i do formulací některých témat a očekávaných výstupů [2].

Nejviditelnější (a metodicky nejčistší) ukotvení představuje mise zaměřená na zlepšení zdraví půd „A Soil Deal for Europe“, kde jsou living labs spolu s tzv. lighthouses přímo součástí cíle mise: EK uvádí záměr vybudovat síť 100 living labs a lighthouses do roku 2030 pro přechod ke zdravějším půdám [3].

Ještě konkrétněji tento koncept vymezuje pracovní program pro mise z roku 2025, kde jsou „Soil health living labs“ chápány jako dlouhodobé spolupráce zainteresovaných aktérů, které v reálných lokalitách na místní či regionální úrovni společně řeší sdílené výzvy pro řešení zdraví půdy; typicky přitom pracují na místní či regionální úrovni s 10–20 konkrétními místy (sites) v jedné living lab [4].

Pro program Horizont Evropa je typické, že mise obecně staví na logice experimentování a ověřování v reálných podmínkách. Například mise Klimaticky neutrální a chytrá města (Climate-Neutral and Smart Cities) počítá s tím, že zapojená města budou fungovat jako „experimentation and innovation hubs“ – tedy prostředí, kde se řešení pro klimatickou neutralitu v praxi zkoušejí, ladí a následně škálují v reálném městském kontextu (např. v dopravě, energetice a budovách, městském plánování a řízení) [5].

Druhou důležitou rovinou jsou tematické klasy 2. pilíře programu Horizont Evropa, kde se living labs objevují přímo v zadání některých témat jako očekávaný rámec pro vývoj, pilotní ověření a zavádění řešení v praxi. Typický příklad poskytuje Klastř 6 (Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment): u témat k obnově lesních a sladkovodních ekosystémů je od úspěšných projektů očekáváno zřízení living labs, které budou sloužit k vývoji, demonstraci a širšímu nasazení inovativních řešení – zejména přírodě blízkých a ekosystémově orientovaných opatření podporujících biodiverzitu, zadržování vody v krajině a odolnosti ekosystémů [6].

Specifickou roli hrají evropská partnerství, která posouvají living labs od projektu k dlouhodobě rozvíjené infrastruktuře a síti. Typické je partnerství AGROECOLOGY (Accelerating farming systems transition through agroecology Living Labs and Research Infrastructures), zaměřené na akceleraci transformace zemědělských systémů prostřednictvím sítě agroekologických living labs a výzkumných infrastruktur [7].

A konečně, v širším ekosystému Horizontu Evropa se koncept living labs promítá i do části Innovative Europe – zejména prostřednictvím aktivit komunit Evropského inovačního a technologického institutu (European Institute of Innovation and Technology, EIT). Například EIT Urban Mobility na úrovni EU popisuje své living labs jako prostředí, které umožňuje městům zkoušet nové způsoby mobility a zavádět je v praxi [8].

Celkově tedy platí, že v programu Horizontu Evropa jsou living labs viditelnější, častěji explicitně pojmenované a v klíčových částech programu i konkrétněji vymezené (nejvíce v misích). To usnadňuje jak praktickou orientaci ve výzvách, tak analytické vymezení projektů, protože opora není jen v „atraktivním terminu“, ale i v očekávaných prvcích přístupu a v institucionálním ukotvení [3].

TABULKA 1 – ROLE LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Fáze/dimenze	Role Living labs
Základní výzkum	téměř žádná
Aplikovaný výzkum	doplňková
Inovace & demonstrace	klíčová
TRL 5–8	velmi typické
Společenský dopad	zásadní

LIVING LABS V ČR: PLATFORMY A INICIATIVY

Přestože se tento článek zaměřuje výhradně na projekty s living lab přístupem financované z programu Horizont Evropa, je užitečné níže uvedené výsledky analýzy vztahující se k ČR zasadit do širšího kontextu.

V ČR se totiž pojem „živé laboratoře“ objevuje nejen v evropských projektech, ale i v národní a regionální inovační politice – zejména jako nástroj pro propojování výzkumu, firem, veřejné správy a uživatelů a pro ověřování inovací v reálných podmínkách. Přehled RIS3 zároveň ukazuje, že vedle projektů RP existuje i domácí „ekosystém“ iniciativ navázaných na living labs: podle dosavadního průzkumu RIS3 týmu CzechInvest funguje v ČR asi šest living labs, které se takto samy oficiálně označují, a vedle nich i další instituce zapojené do národních či mezinárodních projektů živých laboratoří – celkově tedy přibližně deset aktivit tohoto typu [10]. V této souvislosti byla z iniciativy CzechInvest v červnu 2025 založena **Česká platforma živých laboratoří CZELLAP (Czech Living Lab Platform)**, zaměřená na sdílení praxe a terminologie a na propojování aktérů [10]. Na evropskou síť je napojena také Živá laboratoř PROBIO, která je členem ENoLL a podle RIS3 získala v roce 2025 certifikaci ENoLL [11].

V praxi se české living labs často prezentují prostřednictvím konkrétních platform. Viditelným příkladem je Brno Living Lab (RECETOX, Masarykova univerzita), které bylo v prosinci 2025 přijato do mezinárodní sítě ENoLL [12].

Další typ iniciativ představují regionální nebo tematicky zaměřené living labs budované pro spolupráci akademické sféry, průmyslu a veřejné správy. Např. v projektu SMARAGD/REFRESH jsou living labs popsány jako otevřené implementační a koordinační struktury pro spolupráci s partnery a přenos výsledků do praxe [13].

Vedle toho existují také sítě a demonstrační aktivity zaměřené na testování inovací v reálném prostředí, například iniciativa LivingLABS (livinglabs.cz) nebo BVV Living Lab, které explicitně pracují s logikou testování a spoluvytváření v reálných podmínkách a s napojením na veřejné i soukromé aktéry [14].

Na potřebu systematictějšího propojování klíčových aktérů living labs (výzkumných organizací a univerzit, měst a regionů, firem, inovačních center a dalších zprostředkujících institucí veřejné správy) navazuje iniciativa FI4INN, která má sloužit jako kontaktní a diskusní rámec pro sdílení zkušeností, mapování českých living-lab aktivit a hledání příležitostí v národních i evropských programech [15].

Z hlediska financování je důležité, že zájem o living lab přístup se v českém prostředí objevuje stále častěji v RP. Vedle současného programu Horizontu Evropa (např. projekt 101103772 – ELABORATOR) [16] lze dohledat i starší příklady v programu Horizont 2020 (projekt FISSAC) [17] nebo další aktivity, například Consumer Engagement Labs podporované v ekosystému EIT Food, které jsou v českých koncepčních a strategických dokumentech uváděny jako příklad living lab přístupu založeného na spoluvytváření, prototypování a testování s uživateli [18].

Tyto příklady naznačují, že v ČR existuje více vrstev podpory a praxe living labs – od koncepčních rámců a inspirací přes konkrétní institucionální iniciativy až po projekty financované z evropských i dalších zdrojů. Současně platí, že nejde o úplné zmapování living labs v ČR; smyslem této kapitoly je poskytnout kontext k hlavní analýze, která se soustředí na living lab přístup v projektech programu Horizont Evropa.

IDENTIFIKACE PROJEKTŮ S LIVING LAB PŘÍSTUPEM V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Datový zdroj a jednotka analýzy

Analýza vychází z exportu databáze eCORDA (stav k 15. 1. 2026) ve struktuře projekt × účastník, doplněného o klíčové projektové údaje (zejména typ akce, programovou část, výzvu a téma, název projektu, abstrakt a případně klíčová slova). Předmětem analýzy jsou projekty programu Horizont Evropa, které lze na základě dostupných textových informací korektně identifikovat jako projekty využívající přístup living labs. Základní jednotkou analýzy je projekt (nikoli jednotlivý účastník), a proto byla data agregována na úrovni 1 řádek = 1 projekt (unikátní projektové číslo).

Vymezení rozsahu analýzy

Analýza zahrnuje pouze projekty, které jsou v programu Horizont Evropa skutečně realizované nebo jsou ve fázi přípravy k podpisu grantové dohody. Z hlediska účastníků byli do analýzy zahrnuti pouze partneři způsobili k účasti podle pravidel programu Horizont Evropa.

Projekty living labs jsou v této analýze chápány jako platformy spolupráce více aktérů zaměřené na ověřování a pilotní zavádění nových postupů, služeb a technologií v reálných podmínkách, což předpokládá konsorciální logiku. Z tohoto důvodu byly z analyzovaného souboru záměrně a transparentně vyřazeny individuální projekty (jejich počet byl nízký a jejich zahrnutí by celkový obraz tematického a institucionálního rozložení analyzovaných projektů zásadně nezměnilo). Do analýzy proto byly zahrnuty pouze projekty, na nichž se podílí více než jedna organizace. Současně byly mimo rozsah analýzy vyloučeny projekty typu ERC a MSCA-PF: v těchto schématech se pojem „living lab“ obvykle objevuje spíše jako terminologická či metodická reference než jako rámec konsorciální struktury projektu a základ spolupráce jednotlivých partnerů.

Kde a jak bylo posuzováno „living lab pojetí“

Posouzení „living lab pojetí“ probíhalo vždy nad celým dostupným textovým popisem projektu, bez zkracování, aby se předešlo chybám způsobeným krácením textu. Pro každý projekt byl proto sloučen název projektu, plný abstrakt, případná klíčová slova a popis tématu výzvy do jednoho společného textu, ve kterém se následně vyhledával relevantní výraz „living lab“. Vyhledávání bylo provedeno bez rozlišení velikosti písmen a zahrnovalo i běžné varianty zápisu tohoto výrazu (např. „living-labs“ s pomlčkou). Pro určení projektů, zda pokrývají problematiku „living lab“ v kontextu programu Horizont Evropa, tedy které projekty lze prezentovat jako projekty s living lab přístupem, byla použita scorecard metoda, která u každého projektu zaznamenává přítomnost klíčových znaků living lab přístupu (ano/ne).

Indikátory living lab přístupu v projektech programu Horizont Evropa

- a) výslovné použití a výskyt pojmu „living lab“**
Výskyt termínů living lab / living labs / living laboratory (včetně variant s pomlčkou).
Smysl: ověřuje, že projekt je do výběru zahrnut i explicitně na úrovni jazyka.
- b) spolupráce více aktérů a společné řešení projektu**
Participativní přístup (multi-actor, co-creation, zapojení stakeholderů, občanů, komunit, workshopy apod.).
Smysl: living lab jako práce „s lidmi a institucemi“, nikoli izolovaný výzkum.
- c) testování v reálném prostředí, demonstrace, terénní a pilotní ověřování, (pilot, demo site, field trial, in-situ, včetně praktických formulací typu deployment, validation, use-cases, TRL).**
Smysl: living lab jako aktivita probíhající v praxi.
- d) územní ukotvení**
Explicitní práce s místem či územím (region, lokalita, konkrétní sites, place-based/territorial přístup).
Smysl: living labs jsou typicky navázané na konkrétní prostředí (město, region, krajinu).
- e) organizační a institucionální rámec**
Provoz nebo dlouhodobé ukotvení výsledků projektu, governance, platformy, sítě, škálování, replikace, udržitelnost.
Smysl: living labs fungují jako udržitelný rámec, nikoli jednorázový experiment.
- f) „Lighthouse efekt“**
Pouze informativní znak projektu, pokud se v textu objeví pojem lighthouse(s).
Smysl: zachycení vazby na demonstrační místa, bez využití pro třídění projektů.

Pro konečný výběr projektů bylo zvoleno jednoduché a transparentní binární pravidlo (ANO/NE), které umožňuje jednoznačně vymezit projekty s textově doloženým living lab přístupem. **Projekt byl zařazen jako living lab tehdy, pokud výslovně pracoval s pojmem „living lab“ a záro-**

vež z dostupných textových informací vyplýval alespoň jeden klíčový prvek přístupu – buď spolupráce více aktérů, nebo ověřování/pilotní testování v reálném prostředí. Projekty, u nichž byl pojem „living lab“ sice zmíněn, ale nebylo možné z textu doložit ani spolupráci více aktérů, ani ověřování v praxi, byly hodnoceny jako NE.

Tímto postupem vznikl finální analytický soubor **206 projektů**, které v článku prezentujeme jako projekty s **významově doloženým living lab přístupem**. Nejde o certifikaci living lab infrastruktury, ale o systematické a auditovatelné vymezení založené na dostupných (oficiálních) textových informacích v databázových záznamech. Finální výběr přitom není homogenní: zahrnuje různé podoby living lab přístupu – od silně institucionalizovaných a místně ukotvených struktur až po projekty, kde living lab slouží především jako participativní nebo testovací rámec.

METODIKA TEMATICKÉHO TŘÍDĚNÍ PROJEKTŮ LIVING LABS

Tematické třídění projektů living labs bylo provedeno na základě obsahové klasifikace – tedy podle jejich skutečného zaměření a řešené problematiky, nikoli podle formálního zařazení ve struktuře programu Horizont Evropa. Klasifikace projektů probíhala na úrovni jednotlivých projektů (1 řádek = 1 projekt). U každého projektu byla posuzována kombinace oficiálních popisných údajů (např. zařazení do programové části, tematické zaměření výzvy a oficiální tematická klasifikace) a textového obsahu projektu – zejména názvu a plného abstraktu (bez krácení, případně doplněného o klíčová slova, pokud byla k dispozici). Cílem bylo omezit „náhodné“ přiřazení na základě jednotlivých slov a opírat zařazení o převládající zaměření projektu. Výsledkem je soubor níže uvedených 12 tematických kategorií, které slouží jako analytické seskupení pro interpretaci a komunikaci výsledků analýzy. Nejde o oficiální taxonomii EK; u přirozeně mezioborových projektů bylo zařazení určeno podle dominantního zaměření projektu.

Výsledné tematické kategorie projektů living labs

1. Klimatická odolnost a transformace
2. Půda a zemědělství
3. Biodiverzita a přírodě blízká řešení
4. Města: mobilita a logistika
5. Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze
6. Potravinová produkce a hodnotové řetězce
7. Potravinová výživa, spotřeba a politiky
8. Data a digitální technologie
9. Správa dat, politiky a pravidla
10. Zdraví a péče
11. Energie, průmysl a cirkularita
12. Voda a mokřady

VÝSLEDEK ANALÝZY

Portfolio living labs projektů v Horizontu Evropa

Analýzované portfolio living labs projektů v programu Horizont Evropa zahrnuje **206 projektů** s celkovým příspěvkem EU **přibližně 1,44 mld. €**. Typickým rysem těchto projektů je jejich vld-

kost a konsorciální charakter: medián evropského příspěvku se pohybuje kolem **5,5 mil. €**, přičemž polovina projektů spadá zhruba do pásma **3,5–8,3 mil. €**. Průměrná podpora na řešení living labs projektu pak činí téměř **7 mil. €**. Living labs v tomto výběru tedy nelze chápat jako drobné piloty, ale spíše jako finančně i organizačně poměrně náročné akce, které mají ambici ověřovat řešení v reálném prostředí ve větším měřítku.

Z tematického hlediska je důležité odlišovat počet projektů od objemu finančních prostředků. Největší část prostředků směřuje do oblasti klimatické odolnosti a transformace, která zahrnuje 30 projektů s celkovým objemem přibližně 360 mil. €, tedy zhruba čtvrtinu všech alokovaných finančních prostředků na realizaci vybraných projektů. Tento relativně vysoký finanční objem je však tažen několika mimořádně velkými akcemi, zejména v rámci schématu COFUND (partnerství DUT, AGROECOLOGY – 47 % finanční podpory pro tuto oblast). Dalšími významnými oblastmi jsou městská mobilita a logistika (asi 217 mil. €, 30 projektů), půda a zemědělství (cca 209 mil. €, 26 projektů) a biodiverzita a přírodě blízká řešení (cca 131 mil. €, 24 projektů). Tyto čtyři tematické okruhy dohromady absorbují přibližně 64 % všech finančních prostředků pro projekty living labs v programu Horizont Evropa, což ukazuje, že living labs jsou v tomto programu silně zaměřeny na praktickou environmentální a územní transformaci – tedy na oblasti, kde je nutné řešení nejen vyvinout, ale i ověřit v reálných podmínkách.

Z úrovně programové struktury programu Horizontu Evropa je portfolio living labs velmi výrazně koncentrováno do 2. pilíře Globální výzvy a konkurenceschopnost (Global Challenges and European Industrial Competitiveness) – zejména do Klastru 6 – potravinová, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí (92 projektů; 659,6 mil. €, tj. ~46 % prostředků) a Klastru 5 – klima, energetika a doprava (51 projektů, 474,2 mil. €, tj. ~33 %). Dohromady tak **tyto dva klastry představují 143 z 206 projektů a přibližně 79 % celkové podpory**. Menší, ale stále zřetelná část portfolia se objevuje také v klastrech Zdraví (13 projektů, 88,4 mil. €), Kultura, kreativita a inkluze (18 projektů, 75,8 mil. €) a Digitální technologie, průmysl a vesmír (10 projektů, 79,6 mil. €), zatímco ostatní části programu (např. MSCA, výzkumné infrastruktury, evropské inovační ekosystémy či Widening (priorita 4.2) se v analyzovaném souboru uplatňují spíše okrajově v jednotlivých projektech i prostředcích.

Pokud jde o typy akcí, nesou největší objem prostředků RIA projekty (asi 609 mil. €, 98 projektů), následované IA projekty (asi 515 mil. €, 62 projektů), které jsou přímo orientované na pilotní ověřování, demonstrace a škálování řešení v praxi. CSA projekty tvoří menší, ale stále významnou část portfolia (asi 120 mil. €, 35 projektů), typicky zaměřenou na koordinaci, metodiky a síťování. Specifickou roli pak hrají COFUND projekty: přestože jsou pouze tři, představují zhruba 172 mil. €, tedy přibližně 12 % všech finančních prostředků určených pro living labs projekty, a výrazně ovlivňují finanční obraz některých tematických oblastí. Připomeňme, že COFUND projekty jsou součástí evropských partnerství sdružujících zejména národní (případně regionální) poskytovatele veřejné podpory. Ti společně připravují a vyhláší výzvy k předkládání projektů, které EK z programu Horizont Evropa kofinancuje.

TABULKA 2 – CELKOVÁ ÚČAST V PROJEKTECH LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA VE VYTVOŘENÝCH TEMATICKÝCH KATEGORIÍCH

Tematická oblast	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
Klimatická odolnost a transformace	807	30	359,58	24,95
Města: mobilita a logistika	813	30	217,25	15,08
Půda a zemědělství	711	26	209,06	14,51
Biodiverzita a přírodě blízká řešení	422	24	131,14	9,10
Potraviny: produkce a hodnotové řetězce	350	19	100,44	6,97
Zdraví a péče	275	16	91,98	6,38
Potraviny: výživa, spotřeba a politiky	277	11	85,80	5,95
Správa dat / inovační ekosystémy a pravidla	240	18	62,90	4,36
Data a digitální technologie	202	11	62,74	4,35
Energie, průmysl a cirkularita	170	11	61,05	4,24
Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze	102	4	30,64	2,13
Voda a mokřady	117	6	28,53	1,98
Celkem	4 486	206	1 441,11	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování a určení tematických kategorií

TABULKA 3 – CELKOVÁ ÚČAST V PROJEKTECH LIVING LABS V JEDNOTLIVÝCH PRIORITYCH A KLASTRECH PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Kód priority/ klastru	Priorita / Klastr programu HE	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
HORIZON.2.6	Potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí	2 118	92	659,57	45,77
HORIZON.2.5	Klima, energie a doprava	1 326	51	474,16	32,90
HORIZON.2.1	Zdraví	232	13	88,37	6,13
HORIZON.2.4	Digitalizace, průmysl a vesmír	188	10	79,59	5,52
HORIZON.2.2	Kultura, kreativita a inkluzivní společnost	286	18	75,75	5,26
HORIZON.4.1	Rozšíření účasti a šíření excelence	24	5	19,47	1,35
HORIZON.1.2	Akce Marie Skłodowska-Curie (MSCA) – DN, SE	135	5	14,68	1,02
HORIZON.1.3	Výzkumné infrastruktury	73	1	14,25	0,99
HORIZON.3.2	Evropské inovační ekosystémy	63	8	7,25	0,50
HORIZON.2.3	Civilní bezpečnost pro společnost	18	1	4,44	0,31
HORIZON.4.2	Reforma a posílení evropského systému výzkumu a inovací	23	2	3,58	0,25
Celkem		4 486	206	1 441,11	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

Významným tahounem living labs přístupu jsou také evropské mise. V analyzovaném souboru lze identifikovat 56 těchto projektů, které dohromady představují přibližně 31 % celkového rozpočtu (asi 447 mil. €). Nejvýraznější jsou mise Zdravá půda a potraviny (27 projektů, cca 209 mil. €) a mise Klimaticky neutrální a chytrá města (11 projektů, asi 129 mil. €). To potvrzuje, že living labs nejsou v programu Horizont Evropa pouze obecnou metodou, ale jsou systematicky integrovány do logiky misí, zejména tam, kde je klíčové územní ukotvení a zapojení místních aktérů.

Účast ČR v living labs v programu Horizont Evropa

Pro interpretaci profilu ČR v projektech living lab je užitečné krátce zasadit její účast do evropského kontextu. V absolutním počtu projektů

s národní účastí se ČR (38 projektů) řadí zhruba do střední části evropského žebříčku zemí EU a vybraných asociovaných zemí k programu Horizont Evropa. Tento ukazatel je však vhodné číst i s ohledem na velikost země: po přepočtu na počet obyvatel odpovídá česká účast přibližně 3,5 projektu na 1 mil. obyvatel. ČR se tak pohybuje na úrovni Bulharska (3,6) či Španělska (3,2) a nad některými velkými evropskými státy, jako jsou Itálie (2,6) nebo Francie a Německo (1,6). Zároveň je však výrazně níže než skupina zemí s nejvyšší intenzitou zapojení – vedle specifických mikrostátů (Kypr, Lucembursko) jde zejména o Estonsko, Slovinsko, Finsko, Řecko, Belgie, Lotyšsko, Dánsko a Irsko, které dosahují přibližně 10–20 projektů na 1 mil. obyvatel. U části těchto zemí lze vyšší intenzitu číst i v návaznosti na tematické a institucionální předpoklady: Slovinsko je často spojováno se silnou environmentální orientací a propojením s regionální praxí, Finsko

s dlouhodobě silnou bioekonomikou, lesnictvím a environmentálními technologiemi a Dánsko se silnými pozicemi v energiích, klimatu, udržitelné mobilitě a „living“ experimentování v území.

Z hlediska financí činí součet příspěvků EU českým účastníkům zhruba 17,3 mil. €, což odpovídá přibližně 1,2 % celkového objemu podpory v analyzovaném portfoliu. V porovnání s podílem ČR na počtu projektů (18 %; 38 z 206) to naznačuje, že české zapojení má v tomto portfoliu převážně charakter dílčí účasti v rámci velkých konsorcií a že čeští účastníci zde obvykle realizují rozpočtově menší části aktivit. Tuto interpretaci podporuje nízký počet českých organizací v jednotlivých projektech a nízký medián českého podílu na projektovém rozpočtu.

Struktura účasti tomu odpovídá: ve 27 z 38 projektů figuruje pouze jedna česká organizace, v deseti projektech jsou přítomny dvě a pouze jediný projekt zahrnuje tři české partnery.

TABULKA 4 – POČET PROJEKTŮ LIVING LABS FINANCOVANÝCH Z PROGRAMU HORIZONT EVROPA V ZEMÍCH EU

Země	Počet projektů	Populace (mil. €, 2025)	Projekty / 1 mil. obyv.
CY	37	1,0	37,8
LU	17	0,7	24,9
EE	27	1,4	19,7
SI	36	2,1	16,9
FI	72	5,6	12,8
EL	118	10,4	11,3
BE	129	11,9	10,8
LV	20	1,9	10,8
DK	64	6,0	10,7
IE	56	5,4	10,3
MT	5	0,6	8,7
NL	121	18,0	6,7
PT	68	10,7	6,3
LT	18	2,9	6,2
HR	22	3,9	5,7
AT	50	9,2	5,4
SE	50	10,6	4,7
HU	39	9,5	4,1
BG	23	6,4	3,6
CZ	38	10,9	3,5
ES	156	49,1	3,2
SK	16	5,4	3,0
IT	150	58,9	2,5
RO	48	19,0	2,5
PL	68	36,5	1,9
FR	113	68,6	1,6
DE	132	83,6	1,6

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, Eurostat Population on 1 January 2025 [tps00001], vlastní zpracování

Převládajícím vzorcem je tedy individuální zapojení českého subjektu do širší evropské sítě spíše než vytváření silnějšího „českého uzlu“ uvnitř jednotlivých konsorcií. Tento vzorec může snižovat šanci na vznik kritické masy aktérů v rámci konkrétních projektů, která by usnadňovala koordinovanější využití výsledků a jejich přenos do české praxe.

Z tematického hlediska se obraz české účasti liší podle toho, zda jej hodnotíme podle objemu prostředků, nebo podle počtu projektů. Největší český finanční objem směřuje do oblasti potravin – produkce a hodnotových řetězců (asi 6,3 mil. €), a to navzdory tomu, že jde pouze o tři projekty. Tento výsledek je z velké části tažen dvěma projekty koordinovanými ČZU v Praze, zejména projektem ECO-READY s celkovou podporou 13,7 mil. €, v němž ČZU jako koordinátor získává 5,6 mil. €. Následují oblasti zaměřené na klimatickou odolnost a transformaci, půdu a zemědělství a městskou mobilitu a logistiku.

Při pohledu na počet projektů je však česká účast nejviditelnější v městské mobilitě a logistice (8 projektů) a v oblasti půdy a zemědělství (7 projektů). Ve většině tematických oblastí se český podíl na celkových prostředcích pohybuje kolem 1 %, zatímco v potravinářské oblasti je výrazně vyšší (3 %).

Stejně jako na evropské úrovni se české zapojení do projektů living labs soustřeďuje téměř výhradně do Klastřů 6 a 5, což souvisí i s tím, že právě v těchto klastrech pracovní programy vypisují living lab témata nejčastěji, zatímco v jiných klastrech se objevují jen sporadicky nebo vůbec. Dohromady pokrývají 33 z 38 projektů s českou účastí a přibližně 91 % českého finančního objemu (11,0 mil. € a 4,7 mil. €). Oproti evropskému průměru je však český profil ještě „koncentrovanější“ – zatímco na úrovni celého portfolia představuje Klástr 6 zhruba 46 % prostředků a Klástr 5 zhruba 33 %, v českém případě jde dohromady o více než devět desetin podpory. To naznačuje, že české living labs zapojení je tematicky i programově těsně navázáno na dvě hlavní transformační oblasti pilíře II,

TABULKA 5 – ÚČAST ČR V PROJEKTECH LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA VE VYTVOŘENÝCH TEMATICKÝCH KATEGORIÍCH

Tematická oblast	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
Potraviny: produkce a hodnotové řetězce	4	3	6,29	36,42
Klimatická odolnost a transformace	6	4	3,03	17,54
Půda a zemědělství	11	7	2,18	12,62
Města: mobilita a logistika	11	10	2,01	11,64
Biodiverzita a přírodě blízká řešení	7	6	1,82	10,54
Správa dat / inovační ekosystémy a pravidla	6	4	1,09	6,31
Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze	3	2	0,68	3,94
Data a digitální technologie	1	1	0,14	0,82
Potraviny: výživa, spotřeba a politiky	1	1	0,03	0,17
Celkem	50	38	17,27	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování a určení tematických kategorií

TABULKA 6 – ÚČAST ČR V PROJEKTECH LIVING LABS V JEDNOTLIVÝCH PRIORITÁCH A KLASTRECH PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Kód priority/ klastru	Priorita/Klaster programu HE	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
HORIZON.2.6	Potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí	23	18	11,04	63,93
HORIZON.2.5	Klima, energie a doprava	18	15	4,68	27,10
HORIZON.1.3	Výzkumné infrastruktury	3	1	0,45	2,61
HORIZON.2.3	Civilní bezpečnost pro společnost	2	1	0,40	2,32
HORIZON.2.2	Kultura, kreativita a inkluzivní společnost	2	1	0,35	2,03
HORIZON.2.4	Digitalizace, průmysl a vesmír	1	1	0,20	1,16
HORIZON.4.2	Reforma a posílení evropského systému výzkumu a inovací	1	1	0,15	0,87
Celkem		50	38	17,27	100,00

Zdroj dat: eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

zatímco v ostatních částech programu se ČR vyskytuje jen okrajově (v jednotkách projektů i prostředků).

Specifickou roli v české účasti hrají projekty typu **COFUND** v partnerstvích **DUT** a **AGROECOLOGY**, které tvoří zhruba 15,5 % českého finančního objemu. Tento podíl odráží především zapojení **TA ČR** a **Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)** jako partnerů těchto spolufinancovaných public-public partnerství (tj. programových a koordinačních projektů partnerství), nikoli jejich roli jako příjemců podpory v jednotlivých living lab projektech financovaných ze společných výzev partnerství. Většina finanční podpory v českém portfoliu projektů **living labs** však podle očekávání směřuje do akcí typu **RIA (63,4 %)**.

Geograficky je česká účast výrazně koncentrována: **Praha (CZ010)** figuruje v **28 z 38** projektů, zahrnuje **32 z 50** českých účastí a absorbuje přibližně **76 %** českých prostředků. Ostatní regiony – zejména Jihomoravský kraj (7,4 %), Zlínský (4,8 %) a dále Liberecký (3,7 %) a Středočeský kraj (3,0 %) – hrají převážně doplňkovou roli. Kraje Moravskoslezský, Jihočeský a Plzeňský – si nepřipsaly ani 2 % finanční podpory určené pro ČR.

Institucionálně je koncentrace finanční podpory pro ČR rovněž velmi vysoká. **Česká zemědělská univerzita v Praze získává přibližně 47 %** všech českých prostředků v tomto výběru, následovaná **TA ČR** a s odstupem **UTB**. Zejména u **TA ČR** a **UTB** tento podíl odráží účast v projektech **COFUND** partnerství (**DUT**, **AGROECOLOGY**), nikoli v jednotlivých living lab projektech financovaných ze společných výzev partnerství. Dominantní postavení ČZU je dáno zejména koordinací dvou projektů living labs (**ECO-READY** a **REFOREST**). Jde zároveň o **jediné** projekty v portfoliu koordinované z ČR; dohromady generují přibližně **35 %** českého finančního objemu. To potvrzuje, že koordinační role představuje významný pákový efekt, který ovlivňuje nejen objem získaných prostředků, ale i možnost spolupracovat obsah a směřování aktivit living labs.

V návaznosti na uvedený výsledek ČZU nepřekvapí, že z hlediska finančního objemu dominují v portfoliu living labs vysokoškolské instituce: připadá na ně 60,2 % celkové podpory EU. Významný podíl má také veřejný sektor (17,6 %),

který v řadě projektů vystupuje jako klíčový partner pro pilotní ověřování a zavádění řešení v praxi. Výzkumné ústavy a další výzkumné organizace získávají 9,4 % podpory. Na soukromý sektor připadá 8,5 % a zbývajících 4,3 % směřuje k ostatním typům institucí.

Mezinárodní porovnání a typologie účastí v living labs

Mezinárodní porovnání living labs projektů v programu Horizont Evropa ukazuje, že státy do nich nevstupují stejným způsobem: liší se nejen počtem projektů s účastí, ale zejména „otiskem“ v konsorciích – tedy tím, jak velký díl rozpočtu v projektech nesou, jak často projekty koordinují a zda se v jednotlivých konsorciích kumuluje více domácích partnerů. Právě proto je užitečné rozlišit několik typů účastí, které odrážejí různé role států v evropských living labs ekosystémech.

První typ tvoří **země s nejvyšší mírou účasti** – státy s velmi vysokým počtem projektů, výrazným rozpočtovým podílem a častější koordinační rolí (typicky **Španělsko, Itálie, Německo, Belgie, Nizozemsko, Francie a Řecko**). U těchto zemí je běžné, že se v portfoliu objevují opakovaně a v některých konsorciích také s více domácími partnery. Tento vzorec sám o sobě nedokazuje, jak „silnou“ roli země v jednotlivých projektech skutečně hraje, může však naznačovat větší prostor spolupráfět nastavení projektů – například volbu pilotních lokalit, podobu metodik, datové rámce nebo tempo zavádění řešení. V souhrnu jde často o státy, které do konsorcií přinášejí kombinaci výzkumných kapacit, aplikačních partnerů i veřejných aktérů a jsou schopné tyto složky v projektech funkčně propojovat.

Druhý typ tvoří **země se středně vysokým počtem projektů** (zpravidla kolem 50-70), se stabilním rozpočtovým podílem a s relativně častější koordinací (např. **Finsko, Portugalsko, Polsko, Dánsko, Irsko, Rakousko, Švédsko**). V jejich případě se účast jeví jako průběžná a opakovaná v čase – země se v portfoliu objevují ve větším počtu projektů, často s více než jednou účastí napříč konsorcií, a koordinační role u nich není výjimkou. To může naznačovat vyšší míru zkušenosti s living-lab projekty a větší schopnost přebírat vedoucí či metodicky důležité úlohy v evropských konsorciích.

Třetí skupinu tvoří menší státy s relativně vysokou intenzitou účasti. V absolutních číslech mohou mít „jen“ několik desítek projektů, ale v přepočtu na velikost země a zejména podle toho, jakou roli v projektech typicky zastávají, působí nadstandardně. Z hlediska podobnosti s ČR jsou nejzajímavější zejména **Slovinsko** a **Estonsko**. Vedle nich se v evropských přehledech často objevují i mikrostáty, jako Kypr a Lucembursko, které mají specifickou výchozí pozici (velikost systému, koncentrace institucí), a je proto vhodné jejich účast v projektech living labs interpretovat opatrně. U částí menších zemí je zároveň patrné, že i při podobném počtu projektů mohou mít v konsorciích výraznější postavení – častěji koordinují, častěji se v jednom projektu objevuje více domácích partnerů a jejich účast může mít větší váhu z hlediska rozpočtu či rozsahu aktivit. Právě tento rozdíl ukazuje, proč „podobný počet projektů“ nemusí znamenat podobnou pozici v konsorciích ani srovnatelný vliv na podobu pilotních aktivit.

ČR se v této typologii států EU nejvíce blíží profilu, který je typický pro část zemí EU-13: v projektech se objevuje poměrně často, ale podle dostupných strukturálních znaků (zejména koordinace a koncentrace domácích partnerů v jednom konsorciu) lze spíše předpokládat, že jen výjimečně zaujímá pozici, která by výrazněji spoluurčovala směřování konsorcia. V tomto ohledu je ČR do určité míry porovnatelná zejména s Maďarskem a Rumunskem: účast je relativně viditelná, ale koordinace zůstává spíše výjimečná a české zapojení je často rozptýlené napříč portfoliem „po jednom“ partnerovi.

Tento obraz se promítá do dvou prakticky důležitých rysů, které však samy o sobě nepopisují skutečnou roli v každém jednotlivém projektu, pouze ji mohou indikovat. Zaprvé, pokud je koordinace z ČR vzácná, lze obecně očekávat, že čeští aktéři budou mít méně příležitostí ovlivňovat volbu pilotních míst, nastavení pracovních postupů a podobu aktivit, které se v praxi testují a zavádějí. Zadruhé, pokud se v řadě projektů objevuje pouze jediný český partner, může to snižovat pravděpodobnost, že se v rámci jednoho projektu vytvoří domácí „uzel“ spolupráce napříč typy aktérů (výzkum – město/region – aplikační firmy) a že se výsledky budou snáze překlápat do české praxe i po skončení projektu.

TABULKA 7 – ÚČAST STÁTŮ V PROJEKTECH LIVING LABS PROGRAMU HORIZONT EVROPA – MEZINÁRODNÍ POROVNÁNÍ, TYPY ÚČASTÍ

Skupina států EU	Země EU	Počet projektů	Počet účastí	Počet koordinací	Příspěvek EU (mil. €)	Podíl na celkovém finančním portfoliu (%)	Počet partnerů na projekt	Podíl projektů s 1 partnerem (%)	Medián podílu na rozpočtu projektu (%)	Podpora EU na 1 účast (tis. €)	Typ účasti*
EU-15	ES	156	585	28	178,34	12,38	3,75	22,44	13,48	304,85	Typ 1
EU-15	IT	150	444	14	143,90	9,99	2,96	32,00	11,87	324,09	Typ 1
EU-15	DE	132	312	16	129,46	8,98	2,36	41,67	11,33	414,93	Typ 1
EU-15	BE	129	326	25	112,29	7,79	2,53	42,64	11,02	344,44	Typ 1
EU-15	NL	121	241	9	97,70	6,78	1,99	51,24	8,62	405,41	Typ 1
EU-15	EL	118	354	27	118,78	8,24	3,00	33,05	10,61	335,53	Typ 1
EU-15	FR	113	316	14	108,17	7,51	2,80	39,82	9,89	342,32	Typ 1
EU-15	FI	72	138	12	51,20	3,55	1,92	47,22	8,28	371,04	Typ 2
EU-15	PT	68	182	9	44,16	3,06	2,68	35,29	6,62	242,64	Typ 2
EU-13	PL	68	95	3	24,82	1,72	1,40	70,59	4,76	261,23	Typ 2
EU-15	DK	63	113	9	46,92	3,26	1,79	52,38	8,91	415,23	Typ 2
EU-15	IE	56	101	7	37,59	2,61	1,80	62,50	7,32	372,17	Typ 2
EU-15	AT	50	78	3	42,43	2,94	1,56	56,00	7,65	543,95	Typ 2
EU-15	SE	50	76	3	35,31	2,45	1,52	72,00	5,86	464,60	Typ 2
EU-13	CY	37	60	3	25,01	1,74	1,62	64,86	5,97	416,77	Typ 3**
EU-13	SI	36	62	2	24,57	1,70	1,72	58,33	4,93	396,24	Typ 3
EU-13	EE	27	39	2	12,00	0,83	1,44	66,67	7,21	307,74	Typ 3
EU-15	LU	17	35	5	15,70	1,09	2,06	64,71	14,89	448,71	Typ 3**
EU-13	RO	48	82	1	21,34	1,48	1,71	58,33	4,03	260,26	Typ 4
EU-13	HU	39	53	0	12,82	0,89	1,36	64,10	3,07	241,91	Typ 4
EU-13	CZ	38	50	2	17,27	1,20	1,32	71,05	3,88	345,41	Typ 4
EU-13	BG	23	36	0	6,47	0,45	1,57	52,17	4,34	179,59	Typ 4
EU-13	HR	22	30	0	4,82	0,33	1,36	72,73	4,02	160,62	Typ 4
EU-13	LV	20	25	0	5,15	0,36	1,25	80,00	3,91	205,86	Typ 4
EU-13	LT	18	23	1	4,46	0,31	1,28	83,33	3,17	193,81	***
EU-13	SK	16	23	2	5,31	0,37	1,44	75,00	3,79	230,75	***
EU-13	MT	5	5	0	1,17	0,08	1,00	100,00	4,43	235,00	****

Poznámka: * Typ 1 – nejvyšší míra účasti (velké státy s vysokým počtem projektů), Typ 2 – středně vysoký počet projektů (stabilní přítomnost), Typ 3 – menší státy s relativně vysokou intenzitou účasti, Typ 4 – viditelná účast, ale koordinace a kumulace domácích partnerů bývá spíše omezená, ** mikrostát – interpretovat opatrně, *** Mimo hlavní typologii – menší rozsah účasti (10–19 projektů), **** Mimo hlavní typologii – velmi malý rozsah účasti (1–9 projektů)

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

ZÁVĚR

Analýza 206 projektů programu Horizont Evropa s textově doloženým living lab přístupem ukazuje, že living labs se v HE posunuly od volně užívaného pojmu k prakticky ukotvenému implementačnímu režimu. V klíčových částech programu, zejména v misích a v tematických výzvěch 2. pilíře, fungují jako systematický nástroj pro společné navrhování, ověřování a zavádění řešení v reálných podmínkách, v území a s aktéry z praxe. Nejde přitom o okrajové aktivity: v souhrnu jde o finančně i organizačně náročné konsorciální akce (cca 1,44 mld. €), koncentrované především do klastrů Klima, energie a mo-

bilita a Potravin, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí. Tato struktura potvrzuje, že living labs jsou využívány zejména tam, kde EU očekává rychlejší přenos výsledků výzkumu do praxe – od poznání k ověřeným a zaváděným řešením, tedy přechod od výzkumu „o problému“ k testování a nasazování konkrétních řešení v reálném provozu.

ČR je v analyzovaném souboru projektů zastoupena poměrně často: účastní se 38 z 206 projektů (tj. projektů s českou účastí je 18 %). Souhrnný příspěvek EU českým účastníkům však činí zhruba 17,3 mil. € (cca 1,2 % celkového objemu), což spíše odpovídá dílčím rolím v rozsáhlých mezinárodních konsorciích. Pro interpretaci české pozice je proto užitečné sledovat struktu-

rální ukazatele, které lépe než samotný objem prostředků naznačují „váhu“ zapojení: především koordinační roli a to, zda se v jednom projektu setkává více českých aktérů. Koordinace z ČR je vzácná (2 projekty) a ve většině projektů figuruje jen jeden český partner (27 z 38; v 10 projektech dva a pouze v jednom případě tři). České organizace se do projektů zpravidla zapojují jednotlivě napříč různými konsorciemi a jen zřídka se v jednom projektu sejdou více českých partnerů tak, aby vznikla silnější domácí spolupráce propojující výzkum, veřejný sektor a aplikační sféru.

Z toho plyne hlavní praktické poučení pro ČR: slabinou není samotný počet účastí, ale schopnost proměnit účast v reálný vliv na to, kde a jak

se inovace testují a zavádějí. U living labs je rozhodující role „hostitele“ a „integrátora“ – aktéra, který umí vytvořit lokální ekosystém (město/region – výzkum – firma – uživatelé), nabídnout pilotní prostředí, zajistit kontinuitu a ideálně převzít koordinační či metodicky vedoucí roli. Data naznačují, že českým organizacím zpravidla nechybí tematická kompetence ani schopnost být součástí evropských sítí; častěji chybí právě vedoucí role a stabilní domácí kombinace partnerů (např. VŠ – město/region – firma), která je pro living lab logiku klíčová.

Regionální rozložení účasti je přitom třeba číst opatrně: převaha Prahy podle sídla příjemců sama o sobě neznamená, že se pilotní aktivity odehrávají pouze v hlavním městě. Pro living lab přístup by však bylo přínosné systematictější zapojovat i aktéry z dalších regionů (města, kraje a jejich organizace, univerzity a aplikační partnery), protože pestrost územních kontextů zvyšuje přenositelnost výsledků a posiluje šanci na jejich přijetí v praxi. Další krok pro ČR spočívá ve zvýšení ambicí v projektech: častěji mířit na koordinaci a metodické vedení tam, kde to dává smysl spojovat více českých partnerů v jednom konsorciu a posilovat roli regionálních aktérů jako hostitelů pilotních prostředí.

Posílení role ČR v living labs může přinést konkrétní přínos i nad rámec získané finanční podpory. Jde o investici do schopnosti uvádět inovace do praxe: získání know-how, jak společně s uživateli a přímo v konkrétních místech navrhovat řešení, ověřovat je v terénu a průběžně sledovat jejich dopady. Zároveň také o lepší napojení měst a regionů na evropské pilotní akce a o možnost pro výzkumné organizace a firmy řešení validovat a následně škálovat v mezinárodně porovnatelných podmínkách. Celkově tedy vyšší ambice ČR v living labs dává smysl nejen kvůli finančním prostředkům, ale především kvůli posílení role českých pilotních lokalit, budování implementačních kapacit a většímu vlivu na to, co se v evropských projektech v praxi testuje a jak se výsledky překlápějí do reálného zavádění.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] „Living Labs“. ENOLL. <https://enoll.org/living-labs/>. Cit. 23. února 2026.
- [2] EU Missions in Horizon Europe – Research and Innovation. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe_en. Cit. 2. února 2026.
- [3] EU Mission: A Soil Deal for Europe. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/soil-deal-europe_en. Cit. 15. ledna 2026.
- [4] European Commission. Horizon Europe Work Programme 2025: Missions. Part 12 – Missions. Decision C(2025) 2779 of 14 May 2025. Brussels: European Commission, 2025. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/f50fd524-1af2-4e76-86be-b5983228cd02_en. Cit. 12. února 2026.
- [5] Climate-Neutral and Smart Cities – Research and Innovation. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en. Cit. 15. ledna 2026.
- [6] European Commission. Living labs and lighthouses co-creating innovative solutions for forests and freshwater ecosystems restoration. CORDIS. https://cordis.europa.eu/programme/id/HORIZON_HORIZON-CL6-2025-01-BIODIV-01-two-stage. Cit. 28. ledna 2025.
- [7] „Living Lab Agrifood Technology – ILVO“. Agroecology Partnership. <https://www.agroecologypartnership.eu/en>. Cit. 12. února 2026.
- [8] EIT Urban Mobility. EIT. <https://www.eit.europa.eu/our-communities/eit-urban-mobility>. Cit. 12. února 2026.
- [9] Živé laboratoře v ČR. RIS3. <https://ris3.gov.cz/aktuality/zive-laboratore-v-cr>. Cit. 12. února 2026.
- [10] „CZELLAP – Czech Living Lab Platform“. RIS3 / CzechInvest (prezentace „Výsledky rozvoje inovačních infrastruktur“, 4. února 2026
- [11] „PROBIO Living Lab“. ENOLL. <https://enoll.org/member/probio-living-lab>. Cit. 23. února 2026.
- [12] „Brno Living Lab Joins the European Network of Living Labs“. RECETOX. <https://www.recetox.muni.cz/en/about-us/news/brno-living-lab-joins-the-european-network-of-living-labs>. Cit. 12. února 2026.
- [13] „Living Labs“. Smaragd. <https://www.smaragdova.cz/en/refresh/living-labs/>. Cit. 12. února 2026.
- [14] LivingLABs – Embracing a Sustainable Ecosystem Strategy. <https://livinglabs.cz/>. Cit. 12. února 2026.
- [15] FI4INN – Rozvoj regionálních inovačních ekosystémů (pozvánka na online seminář). CzechInvest, 19. února 2026.
- [16] „Elaborator | Sustainable Urban Mobility“. <https://www.elaborator-project.eu>. Cit. 12. února 2026.
- [17] Living Labs | FISSAC. <https://fissacproject.eu/en/living-labs>. Cit. 12. února 2026.
- [18] RIS Consumer Engagement Labs. EIT Food. <https://www.eitfood.eu/projects/ris-consumer-engagement-labs>. Cit. 12. února 2026.

SONDA DO ÚČASTI TUZEMSKÝCH START-UPŮ V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

ABSTRAKT

Článek doplňuje sadu dosud shromážděných informací o účasti soukromých podniků v rámcovém programu. Zájem o účast začínajících podniků v programu Horizont Evropa je vyjádřen v nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, kterým se tento rámcový program zavádí. Rovněž národní hospodářské a inovační strategie hovoří o podpoře začínajících podniků a rozvoji podmínek pro jejich růst. Předložený příspěvek zkoumá účast v programu Horizont Evropa na vzorku zhruba 400 tuzemských start-upů identifikovaných pomocí údajů databáze Dealroom.co. Z výsledků je patrné, že start-upy dávají přednost jiným zdrojům financování. Zároveň je zjevné, že určité části z nich může účast v rámcovém programu dávat smysl.

VLADIMÍR VOJTĚCH

Technologické centrum Praha

vojtech@tc.cz

ABSTRACT

The article is an addition to the information gathered so far on the participation of private companies in the Framework Programme. Interest in the participation of start-ups in the Horizon Europe programme is expressed in the Regulation of the European Parliament and of the Council of the EU establishing this Framework Programme. The Czech Republic's economic and innovation strategies also refer to support for start-ups and the development of conditions for their growth. This paper examines participation in the Horizon Europe programme based on a sample of approximately 400 Czech start-ups identified using data from the Dealroom.co database. The results show that start-ups prefer other sources of financing. At the same time, it is clear, that participation in the Framework Programme may make sense for a certain portion of them.

Encyklopedie Britannica [1] definuje start-up jako „podnik v počáteční fázi jeho životního cyklu. Typicky se vyznačuje inovativním přístupem, potenciálem rychlého růstu, externím financováním a zranitelností.“ Dále uvádí, že jedním ze znaků start-upů je snaha o vytvoření opakovatelného a škálovatelného obchodního modelu, výrobku nebo služby, jejichž cílem je využití stávající mezery na trhu nebo vytvoření trhu zcela nového. O scale-upu pak hovoříme tehdy, pokud již výrobek nebo služba „prošly procesem zdokonalování, obchodní model již není třeba výrazně měnit a už nejsou potřeba žádné další iterace, aby se našlo jejich vhodné uplatnění na trhu. Zbývá už jen rozšíření“ [2, s. 40] měnící proporce podniku (zvýšení fixních nákladů, snížení mezních nákladů a nadprůměrné kapitálové náročnosti) a propojující příznivé podmínky na straně nabídky (počáteční náklady na vývoj výrobku nebo služby se blíží ke konci, nízké mezní náklady na výrobu, rozvoj marketingových aktivit) a poptávky (hladový trh poptávající nový výrobek nebo službu, rostoucí výnosy).

Nářízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 2021/695, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa (dále jen HE), ve své preambuli hovoří o potřebě plného a včasného zapojení všech odvětví průmyslu a podniků všech velikostí do rámcového programu. Důvodem jejich zapojení je nejen příspěvek k plnění cílů programu, ale zejména tvorba udržitelných pracovních míst a růst konkurenceschopnosti a inovativnosti EU. Zároveň preambule dodává, že „akce programu by měly být přiměřené a transparentně řešit případy selhání trhu nebo suboptimálních investičních situací a posilovat investice, aniž by zdvojovaly nebo vytlačovaly soukromé financování, a měly by mít jasnou evropskou přidanou hodnotu a návratnost investic pro veřejnost“ [3, s. 4].

III. pilíř programu HE nazvaný Inovativní Evropa „by měl zavést řadu opatření pro poskytování integrované podpory reagující na potřeby podnikatelů a podnikání, jejichž cílem je realizovat a urychlit průlomové inovace pro rychlý růst trhu a podporovat strategickou autonomii Unie...“ a „přilákat a podpořit všechny druhy inovátorů a inovativních společností, jako jsou malé a střední podniky včetně začínajících podniků..., které mají potenciál pro zvyšování své kapacity na unijní a mezinárodní úrovni“ [3, s. 6]. Nesmíme opomenout ani II. pilíř programu HE Globální výzvy, jehož činnost má podpořit vytváření a lepší šíření vysoce kvalitních nových znalostí, technologií a udržitelných řešení, posílit konkurenceschopnost evropského průmyslu a dopad výzkumu a inovací a podpořit zavádění inovativních řešení v průmyslu, zejména v malých a středních podnicích a začínajících podnicích.

Průběžné hodnocení programu HE publikované Evropskou komisí (dále jen EK) 30. dubna 2025 udává, že v tomto programu bylo mezi roky 2021 a 2024 podpořeno 10 tisíc malých a středních podniků, které si nárokovaly příspěvek EU ve výši 7,4 mld. €. Zhruba dvě třetiny účastníků z řad malých a středních podniků i jimi požadovaného příspěvku připadaly na tzv. II. pilíř, zbylá třetina pak na tzv. III. pilíř. „Kromě toho fond Evropské rady pro inovace schválil kapitálové investice do start-upů a malých a středních podniků ve výši dalších 1,7 mld. € pouze pro období programu HE. To vede k celkové částce financování z programu HE přidělené malým a středním podnikům ve výši 9,1 mld. € k 6. lednu 2025“ [4, s. 21]. To znamená, že **malým a středním podnikům byla dosud alokována jedna pětina dostupných finančních prostředků programu HE (včetně schválených kapitálových investic).**

Co se týká samotných start-upů, odvolává se průběžné hodnocení na údaje Evropského inovačního a technologického institutu, podle kterých tzv. znalostně-inovační společenství (KICs) v letech 2021–2023 „vedla na trh 956 inovací, vytvořila 436 start-upů a poskytla podporu 5 806 start-upům a scale-upům“ [4, s. 53].

JAK MĚŘIT ÚČAST TUZEMSKÝCH START-UPŮ V PROGRAMU HORIZONT EVROPA?

Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci ČR na léta 2021–2027 [5, s. 32] vnímá jako slabou stránku „nerozvinutý systém rizikového kapitálu a financování start-upů a nízký počet globálně úspěšných start-upů.“ Součástí v ní formulované dlouhodobé strategické vize je mimo jiné „růst endogenních českých firem s mezinárodně konkurenceschopnými konečnými produkty pro trh a v nově vznikajících technologicky a znalostně náročných odvětvích či tržních nikách, rozvoj inovativních start-upů, podnikaví lidé schopní přicházet s kreativním řešením problémů a dynamicky využívat možnosti digitálních technologií“ [5, s. 40]. Rozvoj systému financování inovací a podpora funkčního prostředí pro vznik a růst nových podniků (včetně podniků s ambicemi pronikat na zahraniční trhy) jsou jedním z cílů této strategie.

O start-upech a jejich úloze v tuzemské ekonomice hovoří i Hospodářská strategie ČR. Jedním z jí navrhovaných hlavních opatření v oblasti výzkumu, vývoje a inovací je „zavést do financování výzkumného ekosystému finanční nástroje, vytvořit schéma pro pooling veřejných a soukromých prostředků pro rozvoj start-up a spin-off prostředí a podpořit scaling-up úspěšně se rozvíjejících firem pro jejich uplatnění na globálních trzích“ [6, s. 23]. Opatření na podporu start-upů nalezneme v Hospodářské strategii ČR i v ob-

lastech zaměřených na rozvoj kultury úspěchu a podnikavosti a vybudování finanční infrastruktury dostupného kapitálu.

K 18. listopadu 2025 se programu HE dle databáze EK eCORDA účastnilo téměř 1 300 tuzemských organizací, z čehož 200 představovaly soukromé podniky. Tuzemské podniky vykázaly 382 účasti a nárokovaly 124 mil. € čistého příspěvku EU. Protože nás v tomto příspěvku zajímá účast start-upů v programu HE, využili jsme informací shromážděných v databázi Dealroom.co. Uvedená databáze od roku 2013 shromažďuje informace o start-upech, rychle rostoucích podnicích, fondech rizikového kapitálu, transakcích a inovačních ekosystémech. Tyto informace získává prostřednictvím spolupráce s partnery, kteří mají místní znalost start-upového a inovačního prostředí. V ČR jsou to Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, která dodává databázi Dealroom.co údaje za celou ČR, a JIC, zájmové sdružení právnických osob, které dodává údaje za brněnský inovační ekosystém¹. Např. v Polsku je to Polský fond rozvoje (PFR), ve Vídni Hospodářská agentura města Vídně². V případě ekosystémů německých velkoměst jsou partnery Dealroom.co městské samosprávy a jimi řízené organizace, hospodářské komory, podnikatelské asociace, poskytovatelé kapitálu, provozovatelé podnikatelských inkubátorů a akceleračních programů apod³. V Evropě Dealroom.co mapuje celkem 56 start-upových a inovačních ekosystémů.

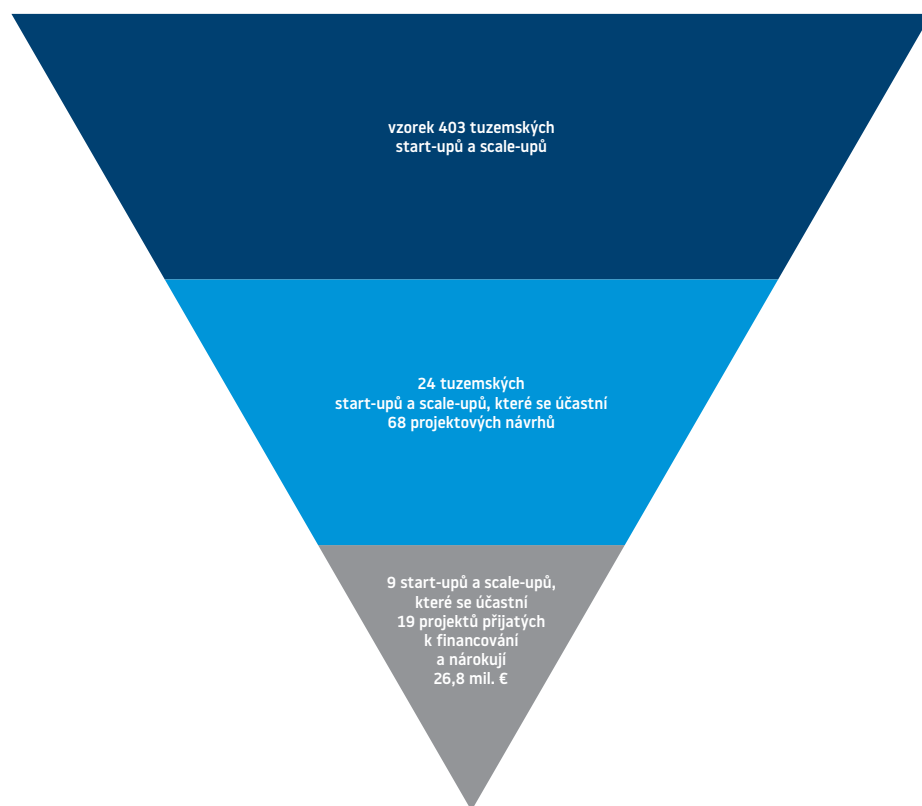
Prostřednictvím databáze Dealroom.co byl pro celou ČR vytvořen vzorek 403 tuzemských start-upů a scale-upů, u nichž byla zjišťována účast v programu HE, a to ve formě účasti v projektovém návrhu a účasti v projektech přijatých k financování ze strany EU. Vzorek byl sestaven následovně:

- 32 podpořených podniků fondem Credo Ventures,
- 52 podpořených podniků fondem Reflex Capital,
- 25 podpořených podniků fondem Presto Ventures,
- 36 podpořených podniků fondem Lighthouse Ventures,
- 58 podpořených podniků fondem Miton,
- 200 podniků evidovaných v databázi Dealroom.co s nejvyšší hodnotou agregátu Dealroom Signal.

CO BYLO ZJIŠTĚNO?

V databázích EK o grantových dohodách a účastnících a projektových návrzích a žadatelích jsme k 18. listopadu 2025 z uvedeného vzorku identifikovali 24 tuzemských start-upů a scale-upů, které se účastnily 68 projektových návrhů v programu HE. Z nich 9 se účastnilo 19 projektů přijatých k financování a nárokovalo 26,8 mil. € z prostředků EU (viz schéma 1). Dalších 19 návrhů projektů, do nichž bylo zapojeno 12 tuzemských start-upů a scale-upů, bylo v odborném hodnocení posouzeno jako kvalitní, avšak vzhle-

SCHÉMA 1 – ÚČAST VYBRANÝCH TUZEMSKÝCH START-UPŮ A SCALE-UPŮ V PROGRAMU HE K 18. LISTOPADU 2025

dem k omezenému rozpočtu výzev nebyly financovány. Jeden návrh projektu zůstal na rezervní listině. Vzhledem k důvěrnosti a citlivosti údajů vzešlých z průběhu hodnocení projektových návrhů, které nebyly ze strany EU přijaty k financování, není možné podat čtenáři bližší informace o organizacích, které se podílely na přípravě těchto projektových návrhů.

V počtu účastí v projektech přijatých k financování i výši nárokovaného čistého příspěvku EU vyniká mezi tuzemskými start-upy a scale-upy, které se účastní programu HE, společnost

Codasip s.r.o. (**tabulka 1**). Tento podnik, který se zabývá navrhováním procesorových jader, k 18. listopadu 2025 vykázal v programu HE 6 účastí a nárokoval si 18,4 mil. € čistého příspěvku EU⁴. Na tuzemské start-upové a scale-upové účasti v programu HE se společnost Codasip s.r.o. podílela jednou třetinou, ale v případě nárokových prostředků EU dvěma třetinami. Více než 2 mil. € z tuzemských start-upů a scale-upů v programu HE nárokují i RoboTwin s.r.o. (robotizace a průmyslová automatizace), MIWA Technologies, a.s., (minimalizace odpadů

z obalových materiálů) a NeuronSW SE (zpracování dat, prediktivní analýza a kontrola kvality pro průmyslové procesy).

Co se týká jednotlivých pilířů programu HE, z hlediska počtu účastí (9) i nárokovaného čistého příspěvku EU (17,1 mil. €) dominuje II. pilíř Globální výzvy a konkurenceschopnost evropského průmyslu. III. pilíř Inovativní Evropa k 18. listopadu 2025 evidoval 6 účastí tuzemských start-upů a scale-upů při 9,7 mil. € nárokovaného čistého příspěvku EU. Na I. pilíř Excelentní věda připadly 4 účasti a 42 tis. € čistého příspěvku EU.

Zejména vzhledem k úspěšné účasti společnosti Codasip s.r.o., se tuzemské start-upy a scale-upy podílejí sice jen 5 % na celkové dosavadní účasti tuzemských podniků v programu HE, ale jednou pětinou na čistém příspěvku EU nárokováném tuzemskými podniky. To znamená, že podobně jako v případě tuzemské podnikové účasti jako celku, je i tuzemská start-upová účast „tažena“ malým počtem úspěšných a motivovaných subjektů. Zároveň je třeba mít v tomto případě na zřeteli, že zdrojem finančních prostředků start-upů a scale-upů pro rozvoj jejich podnikatelských a inovačních aktivit jsou zejména fondy rizikového kapitálu, seed fondy a investoři z řad fyzických osob (tzv. business angels). Vzorek 128 tuzemských start-upů a scale-upů, které jsou evidovány v databázi Dealroom.co, mají nejvyšší hodnotu agregátu Dealroom Signal a byly založeny po roce 2014, převážně touto cestou získal dohromady financování v hodnotě zhruba 750 mil. €. (Podle databáze Dealroom.co čtvrtina z nich obdržela nějaký grant z veřejných zdrojů.) Pro porovnání tuzemské podniky jako celek (bez ohledu na jejich velikost) v programu HE dosud nárokují čistý příspěvek EU 124 mil. €, v předchozím (2014–2020) rámcovém programu Horizont 2020 nárokovaly 140 mil. € (viz schéma 2).

ZÁVĚR

Uskutečněná sonda do vzorku 400 tuzemských start-upů nasvědčuje tomu, že rámcové programy nejsou primárním zdrojem finančních prostředků pro tento typ podniků. Zjištění, v jakém rozsahu se start-upy rámcového programu účastní, je přesto zajímavé a představuje další střípek do mozaiky informací o účasti soukromé sféry v programu HE.

Na nízkou účast tuzemských start-upů v rámcovém programu není nutné nahlížet explicitně negativně. Pro řadu start-upů jsou prostředky, které by mohly získat účastí v rámcovém programu, vedlejší, neboť mají jiné preference, jako jsou rychlost, jednoduchost nebo volnost v nakládání s finančními prostředky. Proto volí jiné zdroje financování svých aktivit. Z účasti devíti tuzemských start-upů ve financovaných projektech (a 24 start-upů v projektových návrzích) je možné vidět, že určitému typu začínajících podniků může účast v rámcovém programu dávat smysl⁶.

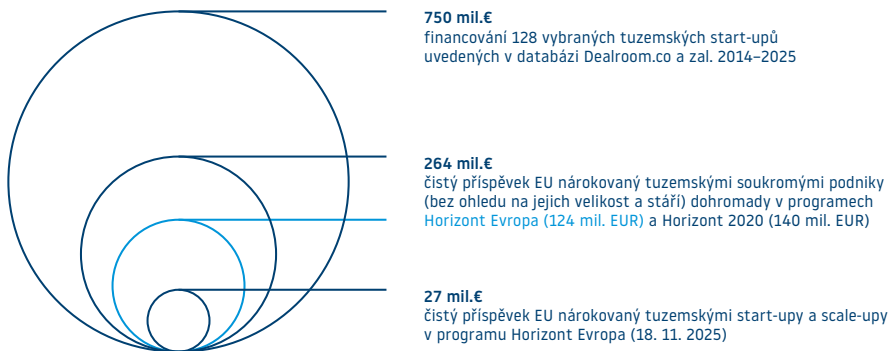
Důležitou roli hraje také informovanost podnikové sféry o existenci rámcového programu, protože při nízkém povědomí podniky zbytečně přicházejí o příležitosti k financování svých výzkumných, vývojových a inovačních aktivit a zapojení se do mezinárodních projektů a sítí. V ČR sice nedisponujeme přesnými údaji o informo-

TABULKA 1 – ÚČAST TUZEMSKÝCH START-UPŮ A SCALE-UPŮ V PROGRAMU HORIZONT EVROPA K 18. LISTOPADU 2025

Start-up nebo scale-up	Zdroj informací	Počet účastí	Čistý příspěvek EU v EUR
Codasip s.r.o.	Credo Ventures	6	18 428 997
Comprinato Systems s.r.o.	Dealroom.co	1	41 688
Mewery s.r.o.	Credo Ventures; Dealroom.co	2	152 905
MIWA Technologies, a.s.	Dealroom.co	1	2 500 000
NeuronSW SE	Dealroom.co	1	2 500 000
Recombe, s.r.o.	Dealroom.co	1	0
RoboTwin s.r.o.	Dealroom.co	3	2 667 904
Rossum Czech Republic s.r.o.	Miton; Dealroom.co	2	0
Tropic Square s.r.o.	Dealroom.co	2	545 625
Celkem		19	26 837 119

Zdroj dat: Evropská komise – eCORDA Grants – 18. listopadu 2025

SCHÉMA 2 – POROVNÁNÍ ČÁSTKY NÁROKOVANÉ TUZEMSKÝMI START-UPY A SCALE-UPY V PROGRAMU HE S CELKOVÝM FINANCOVÁNÍM 128 VYBRANÝCH TUZEMSKÝCH START-UPŮ A SCALE-UPŮ

vanosti podniků o existenci národních či evropských programů na podporu výzkumu a inovací, ale Spolkový svaz německého průmyslu (BDI) ano. Ten na základě svého šetření uskutečněného v listopadu a prosinci 2024 mezi 274 velkými průmyslovými podniky s více jak 250 zaměstnanci uvádí, že pouhých 38 % z nich již slyšelo o existenci programu HE [7]. Proto předpokládáme, že mezi tuzemskými start-upy bude tento podíl výrazně nižší. Tento typ podniků totiž ze své podstaty nemůže disponovat potřebným aparát, který by shromažďoval informace o tuzemských či evropských programech podporujících výzkum a inovace a systematicky připravoval projektové návrhy se záměrem o účast v nich.

v Praze“ [8, s. 10], nejde v tomto stručném porovnání o zásadní metodickou chybu.) Z uvedeného vzorku se projektů programu HE k 18. listopadu 2025 účastnilo 31 vídeňských start-upů a scale-upů (při 78 účastech) a nárokovaly čistý příspěvek EU ve výši 36,3 mil. €. Celkem databáze eCORDA pro 241 soukromých podniků, které mají sídlo na území Vídně, k témuž datu evidovala 498 účastí v programu HE při 194 mil. € nárokováných prostředků EU. Rovněž na příkladu Vídně vidíme, že účast v rámcovém programu vyhovuje či dává smysl nízkému procentu start-upů. I přesto ve srovnání s ČR je toto procento zhruba trojnásobné. (Do jisté míry zkreslující v tomto porovnání může být skutečnost, že Vídeň patří mezi rakouské spolkové země, kde má podnikání nejnižší společenský status a není vnímáno jako preferovaná životní, resp. kariérová cesta [9].)

POZNÁMKY

¹ Za ČR (zdrojem dat CzechInvest) Dealroom.co k 3. únoru 2026 evidoval 5 723 start-upů a scale-upů, za brněnský ekosystém (zdrojem dat JIC) pak 687 těchto organizací. Oba soupisy se výrazně prolínají.

² Za vídeňský region Dealroom.co k 3. únoru 2026 evidoval 2 755 start-upů a scale-upů.

³ Za Berlín s Braniborskem Dealroom.co k 3. únoru 2026 evidoval 7 375 start-upů a scale-upů, za Mnichov 2 715, Hamburk 1 472, Kolín nad Rýnem 887, Brémy 215.

⁴ Německá a britská pobočka Codosip vykázaly v programu HE k 18. listopadu 2025 dalších 10 účastí s nárokováním čistým příspěvkem EU 23 mil. €.

⁵ Databáze Dealroom.co v mnoha případech pouze uvádí, že konkrétní subjekt obdržel podporu z veřejných zdrojů. Neuvádí však výši této podpory. Proto byla zvolena tato formulace.

⁶ Pro porovnání byla uskutečněna i sonda mezi 400 start-upů a scale-upů evidovaných v databázi Dealroom.co v inovačním ekosystému Vídně. (Údaji o start-upech a scale-upech na celém území Rakouska databáze Dealroom.co v době přípravy tohoto příspěvku na přelomu ledna a února 2026 nedisponovala. Vyjdeme-li z předpokladu, že i v ČR „téměř dvě třetiny start-upů sídlí

Competitiveness. Evropská komise, Brusel 2025, 104 s. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7cbd0679-d027-11f0-8da2-01aa75ed71a1/language-en>

- [5] Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021–2027 (Národní RIS3 strategie). Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha 2021, 97 s. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/cz/podnikani/ris3-strategie/>
- [6] Hospodářská strategie České republiky: Česko do top 10. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha 2024, 70 s. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/cz/rozcestnik/hospodarska-strategie-cr-2040/>
- [7] Innovationsstandort Deutschland: Mehr strategische Innovationspolitik wagen. Ergebnisse einer Befragung von Industrieunternehmen zu den Rahmenbedingungen für Innovationen in Deutschland. Institut für Demoskopie Allensbach, Allensbach 2025, 17 s. Dostupné z: <https://bdi.eu/de/publications/innovationsstandort-deutschlandmeh-strategische-innovationspolitik-wagen>
- [8] Havlín, B.: Analýza startupového ekosystému v Česku. Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, Praha 2025, 29 s. Dostupné z: <https://ris3.gov.cz/aktuality/analiza-startupoveho-ekosystemu-v-cesku-ukazuje-silny-potencial-i-klicove-vyzvy>
- [9] Friedl, C., Wenzel, R., Kirschner, E.: Global Entrepreneurship Monitor Österreich 2024/25: Bericht zur Lage des Unternehmertums in Österreich. Verlag der FH JOANNEUM Ges. mbH, Graz 2025, 108 s. Dostupné z: <https://gem.fh-joanneum.at/>

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] Start-up Company. Britannica Money. Dostupné z: <https://www.britannica.com/money/start-up-company>. Staženo 3. února 2026
- [2] Coad, A., Bornhäll, A., Daunfeldt, S.-O., McKelvie, A.: Scale-ups and High-Growth Firms: Theory, Definitions, and Measurement. Springer Singapore, Singapore 2024, 61 s. Dostupné z: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-97-1379-0>
- [3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/695 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa a stanoví pravidla pro účast a šíření výsledků a zrušují nařízení (EU) č. 1290/2013 a (EU) č. 1291/2013. Úřední věstník Evropské unie, L 170/1. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj>
- [4] Commission Staff Working Document Evaluation. Interim Evaluation of the Horizon Europe Framework Programme for Research and Innovation (2021–2024). Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament and the Council Horizon Europe: Research and Innovation at the Heart of

POUŽITÉ DATOVÉ ZDROJE

- Credo Ventures – Portfolio – staženo 22. ledna 2026 – dostupné z: <https://www.credoventures.com/portfolio>
- Dealroom.co – Global Ecosystems – staženo 3. února 2026 – dostupná z: <https://czechia.dealroom.co/intro> a <https://vienna.dealroom.co/intro>
- Evropská komise – eCORDA (databáze grantových dohod a účastníků; databáze návrhů projektů a žadatelů) – staženo 18. listopadu 2025
- Lighthouse Ventures – Portfolio – staženo 22. ledna 2026 – dostupné z: <https://lhv.vc/portfolio/>
- Miton – Portfolio – staženo 22. ledna 2026 – dostupné z: <https://www.miton.cz/portfolio/>
- Presto Ventures – Portfolio – staženo 22. ledna 2026 – dostupné z: <https://www.prestoventures.com/portfolio>
- Reflex Capital – Our investments – staženo 22. ledna 2026 – dostupné z: <https://www.reflexcapital.com/portfolio/>

ROZHOVOR S ŘEDITelem HEYROVSKÉHO ÚSTAVU PROF. MARTINEM HOFEM O TOM, JAK WIDENINGOVÉ PROJEKTY POMOHLY VYBUDOVAT „HAPPY“ ÚSTAV

Za ECHO se ptala
PETRA FEDOROVÁ

Technologické centrum Praha

fedorova@tc.cz

ECHO: OBA TYTO PROJEKTY PŘÍSPĚLY K POSÍLENÍ MEZINÁRODNÍ VIZIBILITY A ATRAKTIVITY VAŠÍ INSTITUCE. Podařilo se díky nim přilákat špičkové výzkumné talenty, např. řešitele ERC grantů?

Hof: Heyrovského ústav získal dosud jeden ERC grant a jeden další, který získal náš bývalý kolega, je realizován na Karlově univerzitě. Několik žadatelů z našeho ústavu postoupilo do druhého kola, což považuji také za velký úspěch. Doufáme, že brzy další grant ERC získáme. Osobně hodnotím velmi pozitivně i projekty ERA Chair, protože tyto osobnosti jsou v podstatě na úrovni řešitelů grantů ERC, a stejně tak finanční objem těchto grantů je porovnatelný. A oba projekty přilákaly do svých týmů řadu velmi kvalitních zahraničních vědců.

ECHO: JDE O NÁSTROJE NA VYBUDOVÁNÍ A ROZŠÍŘENÍ VĚDECKÝCH KAPACIT, ALE TAKÉ NA POSÍLENÍ MANAŽERSKÝCH A ADMINISTRATIVNÍCH KAPACIT. JAKÉ DOPADY MĚLY TYTO PROJEKTY NA INSTITUCI VE SMYSLU STRUKTURÁLNÍCH ZMĚN, VĚDECKÉ EXCELENCE A KVALITY MANAGEMENTU VÝZKUMU? CO BYLO JEJICH NEJVĚTŠÍM PŘÍNoseM Z INSTITUCIONÁLNÍHO POhLEDU?

Hof: První projekt ERA Chair jsme realizovali v synergii s naší strategií lidských zdrojů pro výzkumné pracovníky. Jako první z ústavů Akademie věd ČR jsme v roce 2019 získali ocenění „HR Excellence in Research“ za systematické zlepšování politiky našeho pracovního prostředí v souladu se zásadami Evropské charty pro výzkumné pracovníky a Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků. I díky této synergii jsme v oblasti rozvoje lidských zdrojů

Heyrovského ústav¹ se podílí na řešení několika projektů pro podporu rozšiřování účasti a šíření excelence, určených pro země s nižší výkonností ve výzkumu a inovacích (tzv. „widening countries“). Jde o dva projekty ERA Chair: o běžící projekt „ERA Chair of Space Chemistry and Technology“ (2025–2029), který vede prof. Dr. Bernd Abel a o projekt „J. Heyrovský Chair“, řešený v letech 2018–2023 dr. Štefanem Vajdou. Ten byl také hlavním řešitelem projektu Twinning „Scientific excellence in Nano-CATalysis at the Heyrovsky Institute“ (NANOCAT, 2022–2025). Projekty ERA Chair umožňují najmout mezinárodně uznávaného vědeckého lídra, který v instituci vybudoje vlastní výzkumný tým ve vybrané oblasti výzkumu, a zároveň nastartovat strukturální změny v oblasti strategického řízení výzkumu, které povedou k dosažení excelence na udržitelné úrovni. V projektech Twinning jde o networking institucí z wideningových zemí s partnery, kteří ve vybrané úzké oblasti výzkumu v mezinárodním měřítku zastávají vedoucí postavení. Ústav se také účastní „Hop On projektu“, kterým se připojil k EIC Pathfinder konsorciu „Next Generation Molecular Data Storage“. Na zmíněné projekty a jejich dopady na rozvoj ústavu jsme se zeptali jeho ředitele prof. Martina Hofa.

Prof. Martin Hof je fyzikální chemik a ředitel Heyrovského ústavu AV ČR. Zaměřuje na studium struktury a dynamiky biomolekulárních systémů, zejména pomocí pokročilých fluorescenčních metod. Jeho práce přispívá k hlubšímu porozumění procesům na molekulární úrovni, včetně interakcí v biologických membránách a komplexních chemických systémech. Dlouhodobě se věnuje rozvoji excelentního výzkumného prostředí, podpoře mezinárodní spolupráce a posilování postavení české vědy v evropském výzkumném prostoru.

ECHO: MŮŽETE ZMÍNĚNÉ PROJEKTY KRÁTCE PŘEDSTAVIT?

Hof: V prvním projektu ERA Chair jsme cílili na oblast, o které jsme se domnívali, že bude zajímavá a obohatí naše vědecké portfolio. Tou oblastí byla nanokatalýza. Podmínkou získání projektu ERA Chair bylo vypsání výběrového řízení. S druhým nositelem ERA Chair projektu jsme už dlouhá léta spolupracovali a chtěli jsme s kolegy tuto spolupráci významně prohloubit a zároveň nasměrovat výzkum k perspektivní a aktuálně velmi dynamické oblasti. Na kosmickou chemii a vesmírné technologie je mezinárodní vědeckou komunitou nahlíženo velmi pozitivně. Jsou organizovány mezinárodní mise, posílají se přístroje do vesmíru, zkoumá se chemické složení planet. V této oblasti vyvíjíme kompaktní hmotnostní spektrometry s vysokým rozlišením pro analýzu částic při vesmírných misích. Jsem přesvědčený, že získat dr. Abela byl velký tah a velký posun pro ústav, protože náš výzkum je teď víc viditelný a je začleněn do širšího mezinárodního kontextu. Twinning vyplynul z prvního projektu ERA Chair a plynule na něj navázal včetně spolupráce se stejnými partnery. Hop on projekt je z finanč-

ního hlediska nejmenší ze zmíněných projektů, necelých půl mil. €, ale také ho hodnotíme velmi pozitivně, protože umožnil posílit a rozšířit naši spolupráci se špičkovými zahraničními partnery.

ECHO: PRVNÍ DVA PROJEKTY (ERA CHAIR A TWINNING) JSTE ZAČILILI NA NANOKATALÝZU. PROČ PŘÁVĚ NA TUTO OBLAST, JAKÝCH VÝSLEDKŮ JSTE V NÍ DOSÁHLI A KAM TENTO VÝZKUM PLÁNUJETE DÁLE SMĚŘOVAT?

Hof: V roce 2017, když jsem ústav převzal jako ředitel, byla katalýza a vývoj zeolitů jedním z výzkumných směrů, který se na ústavu realizoval, ale z personálních důvodů jsme museli mít dvě oddělení, která mezi sebou soutěžila. Mým cílem bylo tento směr rozšířit, dostat sem nové téma a tato oddělení spojit. Dr. Štefan Vajda, který je naším prvním nositelem grantu ERA Chair, k nám přijel z USA a patří ke špičkovým vědeckým pracovníkům v oblasti nanokatalýzy. Stejně tak dr. Abel je mezinárodně uznávanou osobností.

O dalším směřování tohoto konkrétního výzkumu já nerozhoduji. Jako ředitel ústavu pouze udávám směr, vytvářím rámcové podmínky a snažím se k nám do ústavu přilákat špičkové vědce. Samotný výzkum je svobodný. Jako součást Twinning projektu jsme v Praze uspořádali závěrečnou konferenci k nanokatalýze, na kterou přijeli přední odborníci z devatenácti zemí z celého světa, což jasně dokumentuje mezinárodní pozici, kterou ústav v této progresivní a rychle se rozvíjející oblasti získal. Obdobným úspěchem dokumentujícím vysokou kvalitu vědy na našem ústavu je přizvání Berndy Abela do vědeckého projektového týmu NASA projektu „Clipper“, kde přispěje svou expertizou k analýze výzkumných dat.

a managementu výzkumu postupovali rychleji než jiné ústavy Akademie věd ČR.

Silně jsme se zaměřili na etiku ve výzkumu včetně publikování – téma, které je v českém prostředí stále velmi aktuální. V ČR dosud často chybí etické uvažování odpovídající evropským standardům. Například nepovažují za vhodné, když vědec působí paralelně v několika institucích v jedné zemi nebo když je publikace vzniklá v našem ústavu uvedena s afiliací instituce ze zahraničí, která se na výzkumu nepodílela. Díky projektům jsme však mohli kulturu v této oblasti změnit.

Zavedli jsme status vědeckého ombudsmana, ustanovili poradce genderové rovnosti, posílili PR aktivity a vybudovali projektovou kancelář a centrum transferu technologií. Mimochodem, úspěšně jsme založili už třetí spin-off. Projektová kancelář vzniklá v rámci nástroje Twinning nám dnes pomáhá identifikovat vhodné grantové příležitosti, podporuje psaní projektů a pomáhá nám se rozvíjet. Stal se z toho doslova autokatalytický systém, který je nyní pevně etablovaný. Inspiraci jsme čerpali mimo jiné u brněnských kolegů, zejména od prof. Klánové. Brno i další města měla, na rozdíl od Prahy, dříve než my přístup k operačním programům, díky čemuž mohla vybudovat grantové kanceláře a zlepšit management výzkumu už mnohem dříve. My jsme museli hledat jiné cesty a klíčovými nástroji se pro nás stal právě projekt ERA Chair, který nám umožnil toto zázemí vybudovat.

ECHO: V PRVNÍM PROJEKTU ERA CHAIR VZNIKL MEZINÁRODNÍ PORADNÍ VÝBOR (PROJECT ADVISORY BOARD, PAB). BYLA JEHO ROLE V RÁMCI INSTITUCIONÁLNÍCH ZMĚN KLÍČOVÁ?

Hof: Ano, byla klíčová. PAB sdružoval špičkové odborníky a nejen to. Například prof. Heberle působil řadu let jako ombudsman pro vědeckou etiku v Německu. PAB na ÚFCH JH tvořilo pět osob a všichni po skončení projektu přešli do poradního sboru ústavu, který jsme následně rozšířili ještě o dva další vědce.

ECHO: CO BYLO NEJVĚTŠÍ VÝZVOU PŘI PSÁNÍ A IMPLEMENTACI PROJEKTŮ?

Hof: Napsat druhý projekt ERA Chair bylo poměrně jednoduché, protože Bernd měl jasnou vizi, kterou jsme již jen rozpracovávali do naší strategie, a navíc jsme zúročili předchozí zkušenost. Napsat první projekt ERA Chair bylo mnohem těžší, navíc jsme museli vybírat kandidáty. Největším současným problémem je udržitelnost.

ECHO: TÍM SE DOSTÁVÁME K DALŠÍ OTÁZCE. MÁTE NĚJAKOU DLOUHODOBOU STRATEGII UDRŽITELNOSTI PO SKONČENÍ TĚCHTO PROJEKTŮ?

Hof: To je velký problém. Pokud hlavní řešitel Twinningu nebo ERA Chair nedostane po skončení projektu další finančně významné projekty, bude to složitá situace, protože jen s pomocí institucionálního financování bychom mu nemohli nabídnout mezinárodně kompetitivní podmínky. Výše institucionální podpory vzhledem k vysoké inflaci v posledních čtyřech letech reálně klesla o 23 %. Institucionální podpora přitom slouží nejen na provoz, ale i na investice. Naše hodnocení v rámci Akademie věd jasně dokládá, že náš management a naše vize je lepší než u většiny výzkumných institucí na západě. Ale vize bez peněz nelze realizovat. Widenig a moje vize se doplňují. Bez wideningových projektů by se moje vize nemohly stát realitou.

ECHO: CO BYSTE DOPORUČIL ČESKÝM INSTITUCÍM PŘI TVORBĚ STRATEGIÍ PRO ZAPOJOVÁNÍ DO EVROPSKÝCH PROJEKTŮ A PODPOŘE ROZVOJE LIDSKÝCH ZDROJŮ? JSOU WIDENINGOVÉ PROJEKTY VHODNÝM NÁSTROJEM?

Hof: Jednoznačně využít nástroje programu Widenig, podpořit institucionální změny na pracovišti a zkusit kombinovat evropskou podporu s nástroji v rámci operačních programů nebo jiných zdrojů. A nebát se snažit se dostat do Česka špičkové vědce, hvězdy. V Česku je problém v tom, že výzkum a vzdělávání nejsou prioritou. Podpora Akademie věd, která je výzkumnou institucí, zaměřenou na základní výzkum, není prioritou vlády. Žijeme z roku na rok, doufáme, že nejen přes Widenig získáme kompetence a dostaneme další peníze. To je základní rozdíl ve porovnání s Německem. Politické strany se tam vždy shodly na tom, že země jako je Německo musí budovat odpovídající základnu know-how a že investice do výzkumu a vzdělání jsou klíčové. Výzkum v Německu nikdy nebyl politickým, ideologickým tématem, jako je tomu v Česku. Myslím, že Česko se ve výzkumné politice bije vždy o nějaký dílčí klíčový parametr hodnocení a snaží se být papežštější než papež, zatímco v mezinárodním kontextu už se debata posunula mnohem dál. Příkladem byl tak zvaný kafemlejnek³. Dnes už bibliometrie nehraje roli. Musíme se dívat, jestli výzkum, který naši lidi dělají, je opravdu špičkový výzkum, či nikoli.

ECHO: JAK SE JAKO INSTITUCE PŘIPRAVUJETE NA NADCHÁZEJÍCÍ 10. RÁMCOVÝ PROGRAM (FP10)?

Hof: Na to máme naši projektovou kancelář, kterou vede dr. Hrušák, která se kromě úspěšné podpory projektových žádostí, intenzivně věnuje nejen sledování evropské vědní politiky, ale také se významnou měrou podílí na jejím formulování. Evropské peníze jsou pro nás klíčové – bez nich by se náš ústav více méně musel zavřít. Náš aktuální roční rozpočet tvoří zhruba 130 mil. Kč z Akademie věd na provoz včetně investic, 80 mil. Kč získáváme z OP JAK a dalších asi 30 mil. Kč máme z evropských projektů včetně těch wideningových. Náš ústav byl při letošním hodnocení AV ČR označen jako „happy institute“, protože tady vytváříme podmínky nejen pro špičkový výzkum, ale i kvalitní pracovní prostředí včetně profesionálního managementu. Bez externích zdrojů financování a zejména bez změny institucionální kultury, kterou spolu-vytvářely projekty Widenig, by naše situace tak „veselá“ nebyla.

POZNÁMKY REDAKCE

- 1) Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského Akademie věd České republiky bude od 1. 7. 2026 přejmenován na Heyrovského ústav AV ČR / Heyrovsky Institute of the Czech Academy of Sciences.
- 2) V programu Horizont 2020 platilo, že instituce vybírala nositele grantu ERA Chair až poté, co jejich projekt prošel úspěšně hodnocením. ERA Chair musel povinně nastoupit do dané instituce na plný úvazek. To bylo změněno se zahájením programu Horizont Evropa, kdy si instituce musí vybrat ERA Chaira v předstihu a projekt podává s jeho souhlasem. Zároveň je možný jakýkoli typ úvazku.
- 3) „Kafemlejnek“ byl bodový systém hodnocení výsledků výzkumu v ČR, který převáděl publikace a další výsledky na body a sloužil jako podklad pro rozdělování institucionální podpory výzkumným organizacím. Byl kritizován za mechanické hodnocení a podporu kvantity místo kvality.

ROZHOVOR S JANOU LACHMANN A VOJTĚCHEM NOSKEM ZE SPOLEČNOSTI UNICO.ANALYTICS O PROJEKTU „WIDERADVANCE FACILITY“

Za ECHO se ptala
PETRA FEDOROVÁ

Technologické centrum Praha

fedorova@tc.cz

„WiderAdvance Facility“ je čtyřletý projekt programu Horizont Evropa s rozpočtem 5 mil. €, financovaný prostřednictvím programu Rozšiřování účasti a posilování ERA 2023–2025. Poskytuje podpůrné služby organizacím z tzv. Widening zemí a nejvzdálenějších regionů, zapojených do projektů H2020 či Horizont Evropa – část Widening. Cílem je podpořit šíření výsledků výzkumu a jejich přenos do praxe. Projekt začal 1. ledna 2025, každé tři měsíce má uzávěrku pro podání žádosti o podporu, takzvaný cut-off. UNICO.Analytics s.r.o. je jedním ze sedmnácti partnerů projektu.

workshopů – dva online a jeden offline, doplněná o hodiny individuálního koučinku – osm hodin. Akademie využívá metodiku tzv. Lean Canvas. Zaměřuje se na definici skupiny uživatelů a jedinečnosti řešení, validaci trhu, tvorbu byznys plánu. Jeden běh akademie je koncipován pro patnáct výsledků výzkumu, každý z nich je zastoupen zhruba dvěma až třemi osobami. Celkem se tedy jednoho běhu účastní přibližně čtyřicet až padesát lidí.

Vojtěch Nosek je zakladatelem a spoluvýkonným ředitelem společnosti UNICO.Analytics. Jeho posláním je propojovat vědu a byznys, pomáhat převádět výzkum a nově vznikající technologie do životaschopných obchodních rozhodnutí. Jana Lachmann je vedoucí projektového oddělení v téže společnosti, kde má mimo jiné na starosti projekt widerAdvance Facility. Má více než 15 let zkušeností v oblasti projektového managementu.

tor, ten ze 70 % tvoří start-upy, veřejný sektor, např. TA ČR, ministerstva, Světová banka a univerzity. Kromě ČR působíme také v Chorvatsku a Slovinsku a některých dalších zemích. Naším cílem je pomoci složitějším inovativním technologiím být úspěšnější na trhu, např. jde o validace technologie s potenciálními uživateli a pochopení trhu vč. hodnotového, dodavatelského řetězce, především u start-upů, o zorientování se v trendech, aby firma zůstala mezi lídry na trhu. To platí u velkých firem, nebo správné nastavení veřejné podpory pro veřejný sektor. A také se zaměřujeme na venture kapitál. Tyto služby standardně poskytujeme na komerční bázi, ale díky projektu „widerAdvance Facility“ je můžeme nabídnout bezplatně subjektům ze zemí Wideningu, které se účastnily některého z projektů H2020 či Horizont Evropa v části Widening a které mají dostatek kvalitních uplatnitelných výsledků výzkumu.

ECHO: MŮŽETE PROJEKT KRÁTCE PŘEDSTAVIT A PŘIBLIŽIT JEHO PRVNÍ VÝSLEDKY?

Lachmann: Projekt si klade za cíl podpořit konkrétní organizace, zejména výzkumné, z widening zemí a posílit jejich schopnost přenášet výsledky výzkumu do praxe, lépe je komunikovat a využívat. Podstatou je poskytování balíčku služeb, který připravíme jednotlivým organizacím na míru tak, aby byly podpořeny konkrétní výsledky výzkumu, které organizace má, a její konkrétní pracovníci, zejména pracovníci transferu technologií a manažeři výzkumu. Služby jsou poskytovány zdarma. Za čtyři roky plánujeme takto podpořit přes sto organizací a sedm set padesát klíčových uplatnitelných výsledků skrze akcelerační akademii, vzdělávací akce nebo individuální poradenské služby zaměřené na oblast ochrany duševního vlastnictví, prezentační dovednosti nebo standardizaci.

ECHO: JAKÉ KONKRÉTNÍ SLUŽBY A PODPORU UNICO V RÁMCI PROJEKTU WIDERADVANCE FACILITY NABÍZÍ?

Lachmann: UNICO v projektu nabízí především služby v oblasti ochrany duševního vlastnictví – IP. Jde o podporu tvorby IP strategie a podporu při vyjednávání v oblasti IP. Každá z těchto dvou služeb trvá zhruba 6 týdnů. Podpora s IP strategií je ideálně určena pro výsledky na úrovni technologické připravenosti, tzv. technology readiness level – TRL, 4 a výše. Výstupem je strategie ochrany IP, včetně nevhodnějších forem a geografického pokrytí v souladu s plány na komercializaci, která je založená na analýze patentovatelnosti, průzkumu trhu a konkurence tzv. Freedom to Operate neboli FTO, a ocenění duševního vlastnictví.

Nosek: Projekt má za sebou dvě uzávěrky přihlášek. Dosud bylo vybráno dvacet organizací, které již služby využívají nebo se kterými nyní ladíme poslední detaily tzv. plánu služeb, který musí být podpořenou organizací odsouhlasen. Běží první akcelerační akademie, Dissemination & Exploitation Academy, poskytujeme první služby v oblasti duševního vlastnictví. Pořádáme také řadu webinářů, kterých se může zúčastnit kdokoliv. UNICO v únoru připravilo studijní cestu do Prahy pro manažery výzkumu a pracovníky transferu technologií.

Ostatní partneři nabízí individualizovanou podporu v oblasti standardizace a komunikace výsledků. Jde třeba o přípravu prezentací pro investory tzv. pitch decků, nácvik prezentací a koučinku v oblasti prezentačních dovedností. Dále je v rámci projektu připravována celá řada vzdělávacích akcí od online webinářů přes studijní cesty po matchmakingové akce.

ECHO: MŮŽETE SPOLEČNOST UNICO KRÁTCE PŘEDSTAVIT? JAK VZNIKLA A CO JE JEJÍM POSLÁNÍM?

Nosek: Společnost vznikla v roce 2017, zaměřujeme se na byznysové prostředí v oboru technologických inovací, zejména v oblasti deep tech. Máme tři cílové skupiny: soukromý sek-

ECHO: CO JE OBSAHEM AKCELERAČNÍ AKADEMIE, NA KTERÉ SE TAKÉ PODÍLÍTE?

Lachmann: Garantem akcelerační akademie je italská partnerská organizace META. Akademie trvá zhruba tři až čtyři měsíce a je to série tří

Manažeri výzkumu a pracovníci transferu technologií na studijní cestě v Praze, které proběhla v únoru 2026 jako součást projektu widerAdvance Facility
Foto: Václav Bacovský

ECHO: KDO SE MŮŽE DO widerAdvance Facility PŘIHLÁSIT?

Lachmann: Přihlásit se může každá organizace z Widening země, která v minulosti realizovala nebo v současnosti realizuje projekt financovaný z programu H2020 nebo Horizont Evropa z části Widening. Podmínkou je, že organizace musí mít z takového projektu konkrétní uplatnitelné výsledky, tzv. Key Exploitable Results – KER, které chce dále šířit, komercializovat nebo využít pro společnost nebo ekonomiku. Tyto výsledky by měly mít značný potenciál pro praktické použití a využití. Nejde jen o technická/technologická řešení, ale i výsledky z oblasti společenských a humanitních věd, např. metodiky.

Hlavní cílovou skupinou jsou samozřejmě univerzity a výzkumné organizace, přihlásit se ale mohou i jiné typy subjektů. V institucích projekt cílí na výzkumné týmy, ale i na podpůrný personál: manažery výzkumu, pracovníky transferu znalostí a technologií a inovační manažery.

ECHO: JAKÁ JSOU KRITÉRIA VÝBĚRU?

Lachmann: Je nutné splnit výše zmíněná formální kritéria. Dalším formálním kritériem je, že přihláška se podává za celou organizaci. Roli hraje i počet klíčových uplatnitelných výsledků přihlášených za jednu organizaci – KERs. Pokud je jich dostatek, je možné např. otevřít akcelerační akademii jen pro jednoho žadatele. Nyní je Facility tematicky i regionálně zcela otevřena, do budoucna nelze vyloučit např. zaměření na jednotlivé regiony, aby bylo zajištěno rovnoměrné pokrytí napříč wideningovými zeměmi.

ECHO: KOLIK JSTE PODPOŘILI ŽADATELŮ Z ČESKA?

Lachmann: Aktuálně máme dva podpořené žadatele: Českou zemědělskou univerzitu a Univerzitu Palackého v Olomouci.

ECHO: JAK SE ZÁJEMCI MOHOU PŘIHLÁSIT?

Lachmann: Přihlášení je možné kdykoli přes online rozhraní na [webu www.wideradvance.eu](http://www.wideradvance.eu). Každé

tří měsíce jsou přihlášky vyhodnocovány, další uzávěrka je 30. dubna a pak 31. července 2026.

ECHO: KDO ŽÁDOSTI POSUZUJE?

Lachmann: Žadosti vyhodnocuje tým italské partnerské organizace META, která již dlouhá léta realizuje pro Evropskou komisi tzv. Horizon Results Booster. Booster poskytuje velmi podobné služby, není ale omezen na země Wideningu nebo určitý typ projektů v Horizontu Evropa. Po prvotním posouzení přihlášky META vyzve žadatele, aby poskytli podrobnější informace o vybraných klíčových výsledcích, a sjedná si s nimi online schůzku. META je také zodpovědná za přípravu tzv. Plánu poskytovaných služeb, který je individuální pro každého žadatele a je podkladem pro poskytované služby.

ECHO: CO BYSTE ZÁJEMCŮM O SLUŽBY V RÁMCI PROJEKTU DOPORUČILI?

Lachmann: Před přihlášením doporučujeme, aby se zájemce podíval na náš informační den. Poslední se konal 15. prosince, jeho záznam je k dispozici na webu Facility. Zájemci si také mohou s námi domluvit individuální konzultaci, rádi s přípravou přihlášky pomůžeme. Dále je potřeba koordinovat přihlášku napříč institucí, např. mluvit s oddělením transferu technologií, projektovým oddělením, výzkumnými týmy a sesbírat co nejvíce vhodných výstupů. Velmi doporučujeme využít jedné z nadcházejících uzávěrek, protože Facility se rozbíhá a očekáváme, že zájem žadatelů a konkurence v budoucnu porostou.

ECHO: CO JSOU NEVĚTŠÍ SLABINY ORGANIZACÍ VE WIDENINGOVÝCH ZEMÍCH Z HLEDISKA VALORIZACE ZNALOSTÍ?

Nosek: Zásadním problémem je odlišný „mindset“. A to jednak v tom, jak je transfer technologií institucemi vnímán, jestli je prioritou, a jednak v návaznosti výsledků výzkumu na další aktivity, financování. Např. univerzity v Nizozemí mají vlastní venture kapitálové fondy. Je tam lépe integrované vzdělávání vědců a studentů směrem k podnikatelské činnosti – „entrepreneurship“.

Je zde často větší povědomí o ochraně duševního vlastnictví, o tom, co to znamená mít byznys, jak funguje a jak efektivně spolupracovat s průmyslem. V Česku studenti často nechťejí podnikat, nevidí to jako kariéru prioritu, ani nemají v rámci kurikula příliš možností se v tomto směru vzdělávat. Roli hrají ale také finance. Máme u nás málo rizikového kapitálu. Mnozí i seniorní vědci jsou navíc v podnikání naivní.

Problém je často také v nastavení managementu univerzit a v nedostatečné profesionalitě jejich řízení. Být inovačním lídrem nebo podnikavou univerzitou u nás není prioritou, být se v posledních letech stále více mluví o dopadu a valorizaci znalostí a technologií. Náš projekt se snaží tento „mindset“ změnit a posunout instituci dopředu jako celek. Zároveň podporu dostává i tým pracovníků transferu technologií a projektových manažerů, který tyto změny pomáhá zavádět.

ECHO: ZMĚNILI JSTE STUDIJNÍ CESTU DO PRAHY V ÚNORU 2026. KDO SE ZÚČASTNIL A CO BYLO JEJÍM PŘEDMĚTEM?

Lachmann: Dvoudenní studijní cesty se zúčastnilo dvacet pět manažerů výzkumu a transferu technologií z deseti evropských zemí. Celkem šlo o zástupce osmnácti výzkumných organizací. Během pobytu v Praze se účastníci seznámili se službami pro výzkumníky i firmy v Národní technické knihovně a s podporou v oblasti podnikavosti, inovací a projektů EU na Univerzitě Karlově. Dále navštívili laserová centra HiLASE a ELI Beamlines v Dolních Břežanech, kde se setkali s experty koordinujícími inovační aktivity a spolupráci s průmyslem. Na workshopu Z laboratoře na trh, který vedl zde přítomný kolega Vojtěch Nosek, se zamýšleli nad tím, jak prakticky postupovat při komercializaci výzkumu a čemu se vyvarovat. Jako klíčové se ukázaly schopnost identifikovat problém, který má technologická inovace řešit, schopnost rozumět potřebám trhu a od prvního dne ověřovat, zda má o vyvíjené řešení někdo zájem. Důležité jsou také odhodlání týmu, jeho ochota učit se a pracovitost.

ECHO: JAK JSTE SE DO KONSORCIA DOSTALI A CO BYLO NEJVĚTŠÍ VÝZVOU PŘI PŘÍPRAVĚ PROJEKTU?

Lachmann: Pomohla nám národní kontaktní pracovnice – National Contact Point, NCP pro oblast WIDERA z Technologického centra Praha. Na NCP jsme se obrátili s tím, že bychom se chtěli stát součástí konsorcia v této konkrétní výzvě. Výzva odpovídala našemu profilu a zaměření. NCP nás propojila s konkrétním koordinátorem, který projekt do výzvy chtěl podat a přeposlala mu naši žádost o zapojení. Shodou okolností nás ale znali i další partneři v konsorciu, což určitě při rozhodování polského koordinátora pomohlo.

Žádnou velkou výzvu jsme při přípravě projektu nezaznamenali, museli jsme se ale sladit s partnery, kteří již dlouhodobě spolupracovali v rámci projektu „Horizon Results Booster“ a znali se navzájem. To se nám podařilo. Ve výzvě měl být podpořen jen jeden projekt. Náš projekt byl původně zařazen na rezervní seznam a až po dlouhé době jsme dostali informaci o tom, že byl podpořen. Vlastně jsme byli trochu překvapeni, samozřejmě příjemně.

OTEVŘENÁ VĚDA V ČESKÉ REPUBLICE OČIMA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Za ECHO se ptala
ALENA LARIONOVA

Technologické centrum Praha

larionova@tc.cz

ECHO: JAKÉ HLAVNÍ PŘÍNOSY AKTÉRŮ
S OTEVŘENOU VĚDOU SPOJUJÍ?

Pazour: Za klíčové přínosy je považováno posílení transparentnosti, reprodukovatelnosti a celkové důvěryhodnosti výzkumu. Otevřená věda je vnímána jako nástroj, který umožňuje efektivnější sdílení znalostí, rychlejší navazování na existující výsledky a lepší využití veřejných investic do výzkumu. Zároveň je spojována s vyšší mezinárodní viditelností české vědy a s možností hlubší spolupráce v rámci evropských iniciativ a výzkumných infrastruktur.

ABSTRAKT

Na základě požadavku Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) a ve spolupráci s Úřadem vlády ČR, MŠMT a dalšími partnery národního systému VaVal zpracovává Technologické centrum Praha Analýzu potenciálu Open Science a FAIR správy výzkumných dat v ČR. Součástí sběru informací pro tuto analýzu bylo šetření o stavu otevřené vědy v ČR realizované s cílem zjistit, jak jsou vnímány a uplatňovány principy otevřené vědy, jaké existují překážky, jaká je motivace a dostupná podpora. Sběr informací probíhal v roce 2025 prostřednictvím několika komplementárních aktivit zaměřených na různé skupiny aktérů systému výzkumu a inovací v České republice.

ABSTRACT

At the request of the Research, Development and Innovation Council and in cooperation with the Office of the Government of the Czech Republic, the Ministry of Education, Youth and Sports and other partners within the national Research, Development and Innovation system, the Technology Centre Prague is preparing an Analysis of the Potential of Open Science and FAIR Research Data Management in the Czech Republic. As part of the evidence gathering for this analysis, a survey on the state of Open Science in the Czech Republic was conducted to identify how the principles of Open Science are perceived and implemented, what barriers exist, what motivations drive uptake, and what support is available. Data collection took place in 2025 through several complementary activities targeting different groups of actors within the Czech research and innovation system.

Otevřená věda se v českém prostředí stává stále častějším tématem strategických dokumentů i institucionálních debat. Jak ji však vnímají samotní aktéři systému výzkumu a inovací? A kde se dnes nachází hranice mezi deklarovanou podporou a každodenní praxí? Kombinace dotazníkového šetření, polostrukturovaných rozhovorů, skupinového workshopu a panelové diskuse umožnila shrnout hlavní zjištění z probíhající Analýzy potenciálu Open Science a FAIR správy výzkumných dat v ČR. Dotazníkového šetření se v České republice zúčastnilo celkem 582 respondentů, rozdělených mezi vedení výzkumných organizací (105), pracovníky podpory Open Science (105) a výzkumníky (372).

Echu odpovídají Ing. Kristýna Zychová, Ph.D., manažerka pro výzkum, vývoj a inovace TC Praha a autorka analýzy potenciálu Open Science a FAIR správy výzkumných dat v České republice, a Ing. Michal Pazour, Ph.D., vedoucí oddělení strategických studií TC Praha a projektový manažer se zaměřením na národní a regionální výzkumné a inovační politiky a foresight. Oba se na uvedené analýze podíleli a v rozhovoru shrnují její hlavní zjištění.

ECHO: JAK DNES KLÍČOVÍ AKTÉŘI V ČESKÉ REPUBLICE VNÍMAJÍ OTEVŘENOU VĚDU?

Zychová: Z výsledků šetření vyplývá, že otevřená věda je v českém výzkumném prostředí obecně vnímána jako legitimní a mezinárodně etablovaný směr. Většina aktérů chápe její základní principy, jako jsou transparentnost, reprodukovatelnost nebo širší dostupnost výsledků výzkumu. Zároveň však panuje výrazná opatrnost ohledně toho, jak je otevřená věda v praxi zaváděna. Mnozí respondenti upozorňují, že mezi deklarovanými cíli a každodenní realitou výzkumné práce existuje značná mezera.

ECHO: LIŠÍ SE POHLED NA OTEVŘENOU VĚDU PODLE ROLE RESPONDENTŮ V SYSTÉMU VÝZKUMU?

Pazour: Ano, rozdíly mezi jednotlivými skupinami respondentů jsou zřetelné. Aktéři na

systemové a strategické úrovni, včetně vedení institucí, vnímají otevřenou vědu především jako otázku reputace, souladu s mezinárodními trendy a strategického směřování. Výzkumníci naopak zdůrazňují praktické dopady, a to jak pozitivní, jako je zjednodušení spolupráce a vyšší viditelnost výzkumu, tak i negativní spojené s časovou a administrativní zátěží, vysokými náklady na otevřené publikování a nejistotou při sdílení výzkumných dat. Pracovníci podpůrných struktur často stojí mezi těmito světy a upozorňují, že bez jasných pravidel a stabilních kapacit se rozdíl mezi strategií a praxí dále prohlubuje.

ECHO: VE KTERÝCH OBLASTECH SE OTEVŘENÁ VĚDA V ČESKÉ REPUBLICE UPLATŇUJE NEJVÍCE?

Zychová: Nejrozšířenější a nejviditelnější složkou otevřené vědy je otevřený přístup k vědeckým publikacím. Dotazníkové šetření ukázalo, že publikování v režimu otevřeného přístupu je běžnou praxí pro nadpoloviční většinu dotazovaných výzkumníků. V oblasti správy a sdílení výzkumných dat je situace výrazně diferencovanější a silně závislá na oborových specifikách. Respondenti opakovaně zdůrazňovali, že v některých oblastech, například v biomedicině nebo aplikovaném výzkumu, naráží otevřenost na etické, právní či smluvní limity. Šetření ukazuje, že univerzální přístup k otevřené vědě není realistický a že úspěšná implementace musí respektovat rozdílná oborová specifika.

ECHO: JAKÁ RIZIKA NEBO NEVÝHODY JSOU S OTEVŘENOU VĚDOU NAOPAK SPOJOVÁNY?

Zychová: Respondenti často zmiňovali rostoucí finanční náklady spojené s otevřeným publikováním a nejistotu ohledně dlouhodobé udržitelnosti současných publikačních modelů. V oblasti výzkumných dat zaznívaly obavy ze zneužití dat, ztráty kontroly nad výsledky nebo nedostatečné právní ochrany. Významným tématem je také administrativní zátěž, která v kombinaci s chybějící podporou vede k tomu, že část výzkumníků vnímá otevřenou vědu spíše jako povinnost než jako skutečný přínos.

ECHO: JAKÉ NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PŘEKÁŽKY BRÁNÍ ŠIRŠÍMU ROZVOJI OTEVŘENÉ VĚDY V ČR?

Pazour: Nejvýznamnější překážky mají podle respondentů převážně systémový charakter. Patří mezi ně absence jasného a koordinovaného strategického rámce, nedostatek stabilního financování a omezené personální kapacity. Mnoho aktivit je závislých na krátkodobých projektech, což ztěžuje jejich dlouhodobé ukotvení. Pokud otevřená věda není podpořena odpovídajícími nástroji, službami a jasnými pravidly, zůstává pro výzkumníky obtížně realizovatelná.

ECHO: JAKOU ROLI HRAJE SYSTÉM HODNOCENÍ VÝZKUMU PŘI ZAVÁDĚNÍ OTEVŘENÉ VĚDY?

Zychová: Systém hodnocení výzkumu byl v rozhovorech označován za jeden z klíčových limitujících faktorů. Dokud jsou hlavními měřítky úspěchu tradiční publikační metriky, zůstává otevřené sdílení dat a dalších výstupů na okraji zájmu. Respondenti se shodují, že bez promyš-

lené reformy hodnocení hrozí, že otevřená věda bude vnímána jako doplňkový administrativní požadavek, nikoli jako integrální součást výzkumné excelence.

ECHO: DO JAKÉ MÍRY JE OTEVŘENÁ VĚDA VNÍMÁNA JAKO POVINNOST A DO JAKÉ MÍRY JAKO PŘIROZENÁ SOUČÁST KVALITNÍHO VÝZKUMU?

Pazour: Z rozhovorů vyplývá, že otevřená věda je dnes často vnímána především jako reakce na požadavky poskytovatelů podpory a mezinárodních politik. Tento tlak shora je důležitým impulzem změny, ale zároveň může vést k formálnímu plnění bez hlubšího přijetí. Část aktérů, zejména s mezinárodními zkušenostmi, však otevřenou vědu vnímá jako přirozenou součást moderního výzkumu. Rozhodující je, zda systém dokáže otevřenost skutečně ocenit a dlouhodobě podpořit.

ECHO: JAK RESPONDENTI HODNOTÍ DOSTUPNOST PODPORY PRO OTEVŘENOU VĚDU NA INSTITUCIONÁLNÍ ÚROVNI?

Zychová: Podpora otevřené vědy je podle respondentů dostupná, její kvalita a rozsah se však mezi institucemi výrazně liší. Klíčovou roli hrají knihovny a specializovaní pracovníci, jejichž kapacity jsou často omezené a závislé na projektovém financování. Bez stabilního institucionálního ukotvení těchto rolí nelze očekávat, že se otevřená věda stane běžnou součástí výzkumné praxe. Respondenti zároveň upozorňovali, že v oblasti praktických dovedností, například licencování nebo FAIR správy dat, přetrvávají významné rozdíly v úrovni znalostí.

ECHO: JAKÝ VÝZNAM MÁ EVROPSKÝ A MEZINÁRODNÍ KONTEXT PRO ROZVOJ OTEVŘENÉ VĚDY V ČESKÉ REPUBLICCE?

Pazour: Evropský kontext je pro rozvoj otevřené vědy v České republice zásadní. Evropské iniciativy v oblasti otevřeného publikování, správy dat a výzkumných infrastruktur nastavují rámec, ke kterému se ČR vztahuje. Zároveň představují zdroj inspirace i tlaku na změnu. Mezinárodní zapojení je vnímáno nejen jako povinnost, ale také jako příležitost ke zvýšení kvality, viditelnosti a konkurenceschopnosti české vědy.

ECHO: JAKÉ HLAVNÍ POSELSTVÍ BY SI MĚLI ČTENÁŘI Z VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ ODNĚT?

Zychová: Zásadním poselstvím je, že otevřenou vědu nelze chápat pouze jako technickou nebo administrativní otázku. Je úzce provázána se strategickým řízením výzkumu, jeho financováním, hodnocením i podporou lidských kapacit. Pokud se tyto oblasti nepodaří postupně sladit, zůstane otevřená věda v českém prostředí spíše formální povinností než skutečně sdílenou praxí.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÝCH ŠETŘENÍ

- Výsledky dotazníkového šetření mezi výzkumníky:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17200623>
- Výsledky dotazníkového šetření mezi zástupci vedení výzkumných organizací:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17200460>
- Výsledky dotazníkového šetření mezi podporou Open Science:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17200559>

SLEDUJTE DĚNÍ V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Aktuální informace, výzvy a analýzy na
www.horizontevropa.cz

OPEN SCIENCE: A VIEW FROM ABROAD FROM EUROPEAN RESEARCH COUNCIL (ERC) GRANTEES

Za ECHO se ptala
ALENA LARIONOVA

Technologické centrum Praha

larionova@tc.cz

OTEVŘENÁ VĚDA: POHLED ZE ZAHRANIČÍ OČIMA DRŽITELŮ GRANTŮ EVROPSKÉ RADY PRO VÝZKUM (ERC)

The article offers an international perspective on open access through an email interview with three researchers who hold prestigious European Research Council (ERC) grants. The experienced scholars answered questions about their practical experience with open access and about the importance of publishing in subscription or hybrid journals compared to open access venues in the context of their home countries. Their replies are published with minimal editorial adjustments made for readability.

Daniel Miller, Professor of Anthropology at the Department of Anthropology at University College London and Principal Investigator for two ERC Advanced Grants

Daniel Miller, profesor antropologie na Katedře antropologie na University College London a hlavní řešitel dvou ERC Advanced Grantů

Článek přináší mezinárodní perspektivu na otevřený přístup prostřednictvím e-mailového rozhovoru se třemi vědci, kteří jsou držiteli prestižních grantů Evropské výzkumné rady (ERC). Zkušení výzkumníci odpovídali na otázky týkající se jejich praktických zkušeností s otevřeným přístupem a významu publikování v předplatitelských či hybridních časopisech v porovnání s publikováním v časopisech s otevřeným přístupem v kontextu jejich domovských zemí. Odpovědi jsou zveřejněny v původním znění, s minimálními redakčními úpravami provedenými z důvodu přehlednosti.

ECHO: WHAT IS YOUR EXPERIENCE WITH OPEN SCIENCE PRACTICES?

Miller: I have greatly benefited from the move to Open Access. A typical anthropology monograph sold around 600 copies in the past. My two-book series (twenty volumes in total) published with University College London Press, as Open Access, which mostly consist of ethnographic monographs, have now passed 2.25 million downloads. If universities combine to cover the costs of publishing books and journals, they would save a huge amount of money that currently goes to commercial publishers. After some negotiation we were also able to persuade the publisher Sage to publish *The Journal of Material Culture*, a journal that I founded, to also provide free to individuals.

ECHO: WHERE DO YOU SEE THE GREATEST OPPORTUNITIES THAT OPEN SCIENCE OFFERS TO SCIENTISTS?

Miller: As an anthropologist I want my work to be available to people in the countries where we do our studies, which are often quite low income. So, there is an ethical concern that they should not have to pay to see the results of our work. Books published by academic presses can now cost a very large amount, so it is even more important to have them available for free. Also, the universities in those countries cannot afford expensive journals run by commercial press.

ECHO: RESEARCHERS SOMETIMES PERCEIVE GREATER CAREER OPPORTUNITIES WHEN PUBLISHING IN PRESTIGIOUS SUBSCRIPTION-BASED OR HYBRID JOURNALS. HOW IMPORTANT IS PUBLISHING IN SUCH JOURNALS FOR A SCIENTIST'S CAREER IN YOUR COUNTRY?

Kristien Hens, Research Professor at the Department of Philosophy at University of Antwerp and Principal Investigator of the ERC Starting Grant

Kristien Hens, profesorka na Katedře filozofie Univerzity v Antverpách a hlavní řešitelka ERC Starting Grantu

ECHO: WHAT IS YOUR EXPERIENCE WITH OPEN SCIENCE PRACTICES?

Hens: I have published two monographs with Open Book Publishers. Towards an Ethics of Autism (2021) and Chance Encounters. A Bioethics for a Damaged Planet (2022). Together with my team, I also published a coursebook (Bioethics: A Coursebook) with them. I also was an editor of an Open Access Volume with Bloomsbury (Advances in Experimental Philosophy of Medicine, 2024).

I have very good experiences with Open Access Publishing. The books are peer reviewed just like with traditional academic presses, the editing and proofs were done very professionally. For the edited volume and for the monographs, it was an obligation that was part of my ERC Starting Grant to publish Open Access, but I also think it is a duty to publish academic output open access, in whatever form is possible, to help spread research that was paid by tax payers' money. For the Coursebook, it was very important to us that this was Openly available because we wanted to share our teaching materials with teachers and students who may not have access to paid teaching materials.

ECHO: WHERE DO YOU SEE THE GREATEST OPPORTUNITIES THAT OPEN SCIENCE OFFERS TO SCIENTISTS?

Hens: For me, the greatest opportunity is exactly that: being able to share your research and teaching with more researchers, for free around the world, rather than burying it in a 200 Dollar hardcover book. I guess with the advent of AI one could say that Open Access materials provide 'free' data for these models and their companies, which I guess could be considered a drawback. On the other hand, AI fuelled research will possibly be biased towards material and data that is openly available, so I guess one could argue that it is good that most research is openly available.

ECHO: RESEARCHERS SOMETIMES PERCEIVE GREATER CAREER OPPORTUNITIES WHEN PUBLISHING IN PRESTIGIOUS SUBSCRIPTION-BASED OR HYBRID JOURNALS. HOW IMPORTANT IS PUBLISHING IN SUCH JOURNALS FOR A SCIENTIST'S CAREER IN YOUR COUNTRY?

Hens: I do think in some disciplines, like mine (philosophy), having published (closed access or not) with an academic press such as Oxford or Cambridge University Presses is still considered the nec plus ultra of academic achievement, and scholarly led initiatives such as Open Book Publishers are not well known or misunderstood. Same goes for Open access repositories such as those of the European Union (Open Research Europe) where papers become immediately available and are then peer reviewed just like in a normal journal. This is a mindset that has to change.

Miller: It is important that the Open Access books and journals that we publish in have the exact same processes of selection and rejection as that of commercial publishers. There is no difference in the quality. I also do not see any difference in the number of citations, as our Open Access work have received thousands of citations. In some countries, like the US, it seems the prestige of the publisher is an important factor, but in the UK, we judge the publication itself, not the publisher, so it would make no difference to a person's career.

Ioana Feodorov, Senior Researcher at the Institute for South-East European Studies of the Romanian Academy in Bucharest and Principal Investigator of the ERC Advanced Grant

Ioana Feodorov, seniorní výzkumná pracovnice v Ústavu pro jihovýchodoevropská studia Rumunské akademie věd v Bukurešti a hlavní řešitelka ERC Advanced Grantu

ECHO: WHAT IS YOUR EXPERIENCE WITH OPEN SCIENCE PRACTICES?

Feodorov: Since July 1, 2021, I have led the TYPARABIC project, which has received an Advanced Grant from the European Research Council (ERC) as part of the Horizon 2020 program: AdG Contract no. 883219-2019, Project title: TYPARABIC. *Early Arabic Printing for the Arab Christians. Cultural Transfers between Eastern Europe and the Ottoman Near-East in the 18th century.* The project will be completed on June 30, 2026. An international team of historians, philologists, art historians, and theologians conducts the projected research, based on specific tasks attributed to each specialized job. The team has varied in size from 9 to 18 and then to 14 members. From the beginning, when the proposal was submitted to the ERC (2019 Call), we have budgeted a large amount for Open Access publishing.

The TYPARABIC project's outcomes are published in Open Access in a De Gruyter (Berlin/Boston) series titled *Early Arabic Printing in the East (EAPE)*. I am the editor of this series [1]. Ten volumes will be published before the project's completion. *EAPE* has reached volume 6, released earlier this year. Volumes 7 through 10 are in various stages of preparation. Two of the six published volumes are collective works resulting from the proceedings of three conferences held by the TYPARABIC team in 2022, 2023, and 2024. A third volume of collected works will be released in Open Access in a couple of months (*EAPE-7*).

I have published Volume 1 of the *EAPE* series, as well as two articles in *Scrinium*, a Brill journal [2], with fees covered from the ERC grant. I also published one article in *MELA NOTES* [3] and other texts in various Open Access publications. Other team members have published

monographs in the *EAPE* series (Mihai Țipău, Orlin Sabev, and Habib Ibrahim), articles in Open Science academic journals and chapters in Open Access volumes of collective works or conference proceedings.

On March 17 and 18, 2026, the TYPARABIC team will hold its 5th and final conference in Bucharest. We have agreed to collect the conference papers and submit them for publication in Open Research Europe [4].

ECHO: WHERE DO YOU SEE THE GREATEST OPPORTUNITIES THAT OPEN SCIENCE OFFERS TO SCIENTISTS?

Feodorov: Open Science has offered the TYPARABIC team important benefits. The team's research outcomes are available to the largest audience possible, allowing for maximum visibility of our efforts to fulfil the tasks outlined in the project contract.

Open Access has enabled the team to receive feedback from the academic community through reviews in specialized journals and direct contact with interested readers. Information circulates freely among specialists and students of the history of printing and Arabic-type books. This helps us confirm our survey results and obtain new data that is helpful to our work.

As we are studying a corpus of rare Arabic-type books printed in the 18th century in the Romanian Principalities, Istanbul, and Ottoman Syria, it is essential to communicate with library staff and researchers who have access to catalogs and collections in the Middle East that are difficult to access from Europe (such as Lebanon and Syria). The possibility they have to learn about our team's work helps the contacts and data exchanges.

As Open Access publications are generally peer-reviewed and mostly available in English, they give readership a sense of rigor and professionalism that may be absent from limited-circulation publications. There is a general feeling that when an author's work is freely available for the whole world to read, he feels bound to take on increased responsibility when conducting his research and presenting his findings and conclusions.

Open Access has connected the TYPARABIC team with other European humanities projects, such as ORTHPOL, hosted by the Austrian Academy in Vienna (Principal Investigator: Dr. Ovidiu-Victor Olar), and *Travelers on the Margins: Mobility of Arabic-Speaking Christians in the Ottoman Empire*, hosted by the Ludwig Maximilian University of Munich (Principal Investigator: Dr. Vevian Zaki).

The free circulation of our research outcomes can inspire younger teams and emerging research groups to recognize the importance of our work and the themes we address. Consequently, new projects inspired by our TYPARABIC activities may be proposed to the ERC.

In the aftermath of the COVID pandemic, new generations of students especially (but not only) prefer downloading an Open Access book to using a library reading room.

ECHO: RESEARCHERS SOMETIMES PERCEIVE GREATER CAREER OPPORTUNITIES WHEN PUBLISHING IN PRESTIGIOUS SUBSCRIPTION-BASED OR HYBRID JOURNALS. HOW IMPORTANT IS PUBLISHING IN SUCH JOURNALS FOR A SCIENTIST'S CAREER IN YOUR COUNTRY?

Feodorov: In Romania, Open Access publishing has become a criterion for career advancement in university teaching and research. Open Access publications are carefully considered when applying for academic jobs, Ph.D. programs, and government-supported grants. When choosing where to publish a conference contribution or Ph.D. thesis, authors tend to opt for Open Science publications rather than an established academic journal or series.

There is a consensus that Open Science is the premier vehicle for research in all scientific fields, with an increasing number of academic journals striving to be freely accessible online. Open Access suggests modernity, state-of-the-art dissemination, and wide international recognition.

There are few periodicals in Romania in the Humanities that are available in Open Access. Therefore, interested authors are compelled to publish abroad, to seek the widest dissemination possible for the results of their work. One consequence of this situation is that Romanian research is disseminated in foreign languages – English, mostly, but also German or French – and receives greater recognition from the international community.

This has benefits for scientific contacts, academic exchanges, and invitations to conferences and contribution to foreign publications. This is especially significant for countries that lived under communism for half a century, which had little contact with foreign academic societies and virtually no foreign scientific publications reaching local researchers, university staff, and academics.

Open Science undoubtedly helps balance the level of scientific research methods and processes across Europe, which is also one of the targets of the European Research Council's grants program.

REFERENCES

- [1] The series titled *Early Arabic Printing in the East (EAPE)* is accessible here: <https://www.degruyterbrill.com/serial/eape-b/html>
- [2] *Scrinium* is accessible here: https://brill.com/view/journals/scri/19/1/article-p5_3.xml?rskey=PNKntj&result=2
- [3] *MELA NOTES* is accessible here: <https://www.mela.us/wp-content/uploads/2022/03/MELA-Notes-94-2021.pdf>
- [4] Open Research Europe (ORE) is accessible here: <https://open-research-europe.ec.europa.eu/>

VYUŽITÍ OTEVŘENÉ VĚDY V PRAXI

ABSTRAKT

Článek se věnuje praktickým aspektům otevřené vědy se zaměřením na roli digitálních repozitářů jako klíčového nástroje pro sdílení vědeckých výsledků. Na základě expertních studií Evropské rady pro výzkum (ERC) představuje konkrétní platformy jako Europe PMC, arXiv či Zenodo, stejně jako pomocné nástroje pro orientaci v tomto ekosystému (re3data, FAIRsharing). Pozornost je věnována také licencím Creative Commons a rizikům spojeným s využitím výsledků v otevřeném přístupu.

ABSTRACT

The article examines the practical aspects of open science, with a focus on the role of digital repositories as a key tool for sharing research results. Based on expert studies by the European Research Council (ERC), it presents specific platforms such as Europe PMC, arXiv, and Zenodo, as well as supporting tools that help users navigate this ecosystem, including re3data and FAIRsharing. Attention is also paid to Creative Commons licences and to the risks associated with using scientific outputs made available through open access.

Výkonná agentura Evropské rady pro výzkum, jejímž posláním je podporovat špičkový badatelský výzkum ve všech vědních oborech na základě vědecké excelence, publikovala v roce 2023 expertní studii o repozitářích, která byla aktualizována v roce 2024 [1, 2] (expertní studie ERC) [3]. Závěry této studie ukazují, že ke skutečné využitelnosti otevřené vědy ve výzkumné práci přispívají především infrastrukturní charakteristiky repozitářů, zejména kvalita a strukturovanost metadat, perzistentní identifikátory a jasně vymezené podmínky licence a uchování dat, bez nichž se otevřený přístup může omezovat pouze na formální rovinu. Z posuzovaných 241 repozitářů bylo 186 vyhodnoceno jako důvěryhodné podle definice „trusted repository“ v anotované grantové dohodě programu Horizont Evropa [4]. Studie proto představuje cenný orientační rámec pro výběr vhodného repozitáře k ukládání výsledků projektů, ale také širší vodítko pro každého, kdo chce s otevřeně sdílenými vědeckými výstupy aktivně pracovat.

Repozitář lze definovat jako online archiv, kam lze ukládat digitální výstupy výzkumu a poskytovat k nim otevřený přístup. Repozitáře mohou být institucionální, doménově zaměřené nebo obecné. Disciplinární repozitáře jsou zaměřené na konkrétní disciplínu nebo doménu a přijímají výstupy pouze v rámci dané oblasti. Institucionální repozitáře jsou naopak omezeny na jednu instituci a umožňují ukládání výstupů pouze výzkumníkům působícím v dané instituci. Obecné repozitáře mají široký záběr a přijímají výstupy napříč všemi disciplínami a doménami. Repozitáře mohou spadat do více kategorií současně, protože jejich záběr a pravidla ukládání se mohou překrývat. Za repozitář se naopak nepovažují osobní weby a databáze, weby vydavatelů, cloudová úložiště typu Dropbox či Google Drive a také platformy typu Academia.edu nebo ResearchGate, protože nesplňují požadované podmínky otevřeného přístupu.

Pro využití otevřené vědy je tedy nutné umět pracovat s těmito online archivy a jejich funkcemi, protože umožňují vědecký výsledek rychle dohledat a citovat díky perzistentním identifikátorům, zjistit odkazy na související zdroje, například data nebo nástroje potřebné k validaci výsledků a zároveň využít propojování výstupů mezi systémy a službami pomocí metadat. V tomto článku jsou dále představeny některé z nejznámějších a nejčastěji využívaných repozitářů a datových infrastruktur, které se mohou stát cenným zdrojem pro výzkumnou práci.

Europe PMC je repozitář literatury v oblasti věd o živé přírodě (life sciences), který zpřístupňuje publikace, preprinty a další dokumenty a je obhaceno o odkazy na podpůrná data [5]. Je uváděn jako součást výzkumné infrastruktury ELIXIR [6] a zároveň jako repozitář podporovaný mezinárodními poskytovateli grantů, včetně ERC. Pro výzkumníky i odbornou veřejnost může být Europe PMC zdrojem s velmi efektivním a uživatelsky přívětivým vyhledáváním a s řadou dalších užitečných funkcí nad rámec pouhého hledání literatury nebo jiných výstupů.

arXiv je otevřený archiv pro odborné články v řadě oborů, včetně fyziky, matematiky a informatiky, a jeden z nejznámějších preprintových serverů [7]. Pro výzkumníky nebo zájemce zejména v oblasti matematiky a fyziky, představuje arXiv základní zdroj pro rychlý přístup k preprintům a aktuálnímu vývoji v oboru.

OAPEN Library je pro výzkumníky a odbornou veřejnost praktickým řešením zejména tehdy, pokud potřebují zpřístupnit nebo dohledat recenzované open access knihy, kapitoly a další dlouhé texty [8]. Expertní studie ERC uvádí, že OAPEN byl v minulosti doporučován Vědeckou radou ERC pro kapitoly a dlouhé publikace, jako jsou monografie nebo editované svazky

re3data a FAIRsharing jako orientační body při výběru zdrojů a standardů lze označit za užitečné „huby“ pro orientaci v ekosystému otevřené vědy [9,10]. Umožňují se zorientovat v politikách repozitářů, licencích a metadatových

ALENA LARIONOVA

Technologické centrum Praha

larionova@tc.cz

standardech. V tomto kontextu re3data pomáhá rychle identifikovat vhodné repozitáře pro konkrétní typ výstupu a zúžit výběr podle základních parametrů. FAIRsharing pak může být nápomocný při rozhodování o tom, jaké standardy použít při popisu dat a metadat, aby byly výstupy lépe interoperabilní, strojově zpracovatelné a dlouhodobě znovupoužitelné.

OpenAIRE jako „mapu“ otevřených výstupů a propojení napříč zdroji lze považovat za infrastrukturu pro agregaci, objevování a propojování otevřených výstupů napříč repozitáři [11]. V případech, kdy OpenAIRE pravidelně technicky přebírá (harvestuje) metadata o záznamech jednotlivých repozitářů a následně je indexuje ve svých službách, mohou být záznamy z takových repozitářů dohledatelné i prostřednictvím agregovaných služeb a současně se zvyšuje potenciál pro jejich propojení s dalšími relevantními výstupy mimo původní repozitář, což usnadňuje rychlou identifikaci již dostupných zdrojů.

Zenodo je mezinárodním univerzálním repozitářem a je široce využíván pro různé typy výstupů včetně dat, odborné literatury i softwaru [1, 2]. Zenodo splňuje požadavky na důvěryhodný repozitář podle definice v anotované grantové dohodě programu Horizont Evropa [4]. Nicméně s ohledem na jeho univerzalitu vyhledávání v něm může být méně uživatelsky přívětivé.

LICENCE PRO VYUŽÍVÁNÍ VÝSTUPŮ

Podmínky využití výstupů v otevřených repozitářích jsou nejčastěji určovány licencemi Creative Commons [12]. Jde o soubor standardizovaných veřejných licencí, které vymezují, za jakých podmínek lze výstup používat, sdílet nebo upravovat. Umožňují tedy rychle poznat, zda a jak je možné daný text, data nebo jiný výstup dále využít, například s uvedením autora (Creative Commons Attribution 4.0 International neboli CC BY) nebo bez možnosti komerčního využití (Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License neboli CC BY-NC).

RIZIKA VYUŽÍVÁNÍ OTEVŘENÝCH REPOZITÁŘŮ

S využitím repozitářů je spojena řada rizik. Některé repozitáře mají jasně nastavené zásady uchování, kurátorství a kontrol, jiné fungují spíše jako úložiště bez srovnatelné úrovně záruk, což se může promítnout do toho, jak spolehlivě lze na uložené výstupy navazovat.

Dalším rizikem je omezení využití výstupů. Otevřený přístup neznamená automaticky volné znovupoužití, rozhodující je, zda jsou u výstupů jasně uvedeny licence a jaké podmínky stanoví pro další práci s těmito výstupy [12].

Za riziko lze označit i rozdíl mezi využitelností pro výzkum a pro publikaci v otevřeném přístupu. Repozitář může umožňovat pohodlné sdílení a vyhledávání, ale nemusí splňovat podmínky poskytovatelů grantů (např. informace požadované podmínkami poskytovatele grantu často nejsou k dispozici ve vlastních metadatových polích).

ZÁVĚR

Skutečné využití otevřené vědy v praxi nezávisí pouze na prosté existenci dat v otevřeném přístupu, ale na schopnosti výzkumníků a odborné veřejnosti efektivně pracovat s digitálními archivy. Pro praktickou práci s těmito zdroji jsou zásadní nástroje jako OpenAIRE, který umožňuje identifikaci dostupných výstupů, nebo re3data, který usnadňuje orientaci v politikách a standardech jednotlivých platforem. Efektivní vyu-

žívání repozitářů tak vyžaduje nejen technickou dovednost vyhledávání, ale i schopnost posoudit důvěryhodnost a standardy dané platformy vzhledem k potřebám konkrétního výzkumu.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] Lazzeri, E. (2024). Update of the Study on the readiness of research data and literature repositories to facilitate compliance with the Open Science Horizon Europe MGA requirements (1.0). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13919643>
- [2] Jahn, N., Laakso, M., Lazzeri, E., & McQuilton, P. (2023). Study on the readiness of research data and literature repositories to facilitate compliance with the Open Science Horizon Europe MGA requirements (Version 1.0). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7728016>

- [3] European Research Council. Open Access Guidelines for research results funded by the ERC. Open Access Guidelines for research results funded by the ERC https://erc.europa.eu/sites/default/files/document/file/ERC_Open_Access_Guidelines-revised_Dec_2021.pdf
- [4] European Commission (2025). Horizon Europe (HORIZON) - Annotated Model Grant Agreement. Version 2.0, 01 April 2025. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/guidance/aga_en.pdf
- [5] Europe PMC - <https://europepmc.org/>
- [6] ELIXIR - <https://elixir-europe.org/>
- [7] arXiv - <https://arxiv.org/>
- [8] OAPEN Library - <https://www.oapen.org/>
- [9] re3data - <https://www.re3data.org/>
- [10] FAIRsharing - <https://fairsharing.org/>
- [11] OpenAIRE - <https://www.openaire.eu/>
- [12] Creative Commons - <https://creativecommons.org/>

MAGDALENA SEDLICKÁ: EHRI PROPOJUJE ARCHIVNÍ ZDROJE O HOLOKAUSTU NAPŘÍČ EVROPOU

ABSTRAKT

Rozhovor s národní koordinátorkou českého uzlu Evropské výzkumné infrastruktury pro výzkum holokaustu Magdalenou Sedlickou přináší reflexi prvního roku fungování EHRI-ERIC i jejího působení v čele národního uzlu EHRI-CZ. Zároveň představuje EHRI jako dlouhodobou a úspěšnou iniciativu v oblasti velkých výzkumných infrastruktur v České republice, která přispěla k začlenění ČR do Evropského výzkumného prostoru v oblasti zpřístupňování archivních zdrojů a dat týkajících se holokaustu a k rozvoji služeb pro odbornou i širší veřejnost.

ABSTRACT

An interview with Magdalena Sedlická, the National Coordinator of the Czech node of the European Holocaust Research Infrastructure, reflects on the first year of EHRI-ERIC's operation as well as on her role as the head of the Czech national node, EHRI-CZ. The interview also highlights EHRI as a long-standing and successful initiative among large research infrastructures in the Czech Republic. Over the years, it has contributed to the country's integration into the European Research Area by facilitating access to archival sources and data related to the Holocaust and by developing services for researchers, students, and the wider public.

Mgr. Magdalena Sedlická, Ph.D., je historička působící od roku 2018 v Masarykově ústavu a Archivu AV ČR. Podílela se například na výzkumném projektu „Integrace a segregace v prostoru města: dějiny holokaustu v Praze prostřednictvím mobilní webové aplikace“ (TA ČR) a na projektu „European Holocaust Research Infrastructure, EHRI“ (7. RP, H2020). Od roku 2025 je národní koordinátorkou českého uzlu EHRI, který je součástí velké výzkumné infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ (MŠMT). Věnuje se moderním židovským dějinám. V roce 2021 publikovala knihu „Není přítel jako přítel. Židé v národním státě Čechů a Slováků 1945–1948“.

ECHO: JAKOU ROLI V EHRI-CZ A EHRI-ERIC ZASTÁVÁTE?

Sedlická: Jsem národní koordinátorka českého uzlu EHRI. Koordinuji EHRI-CZ za Masarykův ústav a Archiv Akademie věd (MÚA AV ČR). V té pozici jsem od ledna 2025, kdy jsem funkci převzala od Michala Frankla. Dalšími členy konsorcia EHRI-CZ jsou v současné době Památník Tereziín, Národní archiv a Institut Tereziínské iniciativy. Židovské muzeum v Praze má nyní status tzv. spolupracující instituce.

Za ECHO se ptala

HANA NICHTBURGEROVÁ

Technologické centrum Praha

nichtburgerova@tc.cz

ECHO: JE MICHAL FRANKL DO PROJEKTU STÁLE ZAPOJEN?

Sedlická: Michal Frankl je osobnost, která sehrála klíčovou roli při vzniku EHRI v České republice. V projektu působí od samého začátku, tedy od roku 2010. S EHRI a EHRI-CZ nadále spolupracuje, i když dnes v jiné roli. Nově jsme ustanovili akademický poradní orgán EHRI-CZ, v němž zasedá šest předních odborníků a odbornic v oblasti výzkumu holokaustu. Michal Frankl byl zvolen jeho předsedou.

ECHO: JAK EHRI VZNIKLO?

Sedlická: EHRI je zkratka pro European Holocaust Research Infrastructure – Evropská infrastruktura pro výzkum holokaustu. Vznikla na evropské úrovni již na konci roku 2010. Na začátku nikdo nedoufal, že by EHRI mohlo fungovat tak dlouho a že by se z něj mohla stát permanentní instituce. Původně vzniklo jako projekt různých organizací a odborníků, kteří se zabývají digital humanities a výzkumem holokaustu. Ti, kteří se odborně zabývají holokaustem, pracují s rozptýlenými archivními zdroji. Právě EHRI přišlo s iniciativou tyto archivní zdroje a data propojit a pomoci tak badatelům i širší veřejnosti. Prvním cílem bylo vytvoření tzv. EHRI portálu [1], kde jsou k dispozici mimo jiné i popisy archivních sbírek. Relevantní informace týkající se holokaustu jsou řazeny jak podle zemí, tak podle archivních institucí a zájemci v nich mohou libovolně vyhledávat. Je to takový mezinárodní rozcestník, který má usnadnit přístup k archivním zdrojům.

ECHO: ZACHOVALO SI EHRI OD ZAČÁTKU PŮVODNÍ ZÁMĚR?

Sedlická: Hlavní idea zůstává stejná. EHRI portál je jeden z nejdůležitějších výstupů. Neustále se rozšiřuje a doplňuje. Je v něm obsaženo obrovské množství dat a informací. Pro představu, aktuálně se v něm nachází přes 390 000 archivních popisů z více než 870 institucí, které se nacházejí ve více než 60 zemích. Kromě toho EHRI-ERIC nabízí celou další řadu služeb, které jsou přístupné veřejnosti (digitální nástroje, podcasty, Document Blog, webináře, stipendia aj.). V jednotlivých fázích projektů byly instituce na evropské úrovni rozděleny do tzv. pracovních balíčků a měly na starosti také nějaký podprojekt. V rámci EHRI-ERIC byly vytvořeny tzv. pracovní skupiny, které jsou zodpovědné za zajišťování základních služeb EHRI a jsou uspořádány dle témat, např. integrace dat do portálu, geografie holokaustu. Do budoucna pravděpodobně vznikne i pracovní skupina, která se bude věnovat databázím obětí holokaustu. Masarykův ústav a Archiv AV ČR vede tzv. Editorial Board pracovní skupinu, která vytváří podcasty, online webináře [2] a tzv. Dokumentový blog [3].

ECHO: JAK TO VYPADALO DŘÍVE V 7. RP A KOLIK VÁS BYLO V TÝMU?

Sedlická: Hybatelem byli kolegové z nizozemského NIODu, kteří infrastrukturu koordinovali. Kupříkladu v EHRI 1 bylo zapojeno 13 zemí v EHRI 2 již 17. V EHRI 1, co se týče zastoupení České republiky, byly zapojeny dvě instituce a v EHRI 2 jenom jedna. V EHRI 1 vedl českou skupinu Michal Frankl, kromě něho a mě byl zapojen ještě jeden další kolega. Takže náš tým byl velmi malý. Práce byla rozdělena do pracovních balíčků, tzv. „work packages“. Jednotlivé instituce nebyly nutně zastoupené pouze v jednom tematickém balíčku, činnosti se částečně prolínaly.

ECHO: ČESKÁ REPUBLIKA JE ZAKLÁDÁJÍCÍM ČLEMEM EHRI-ERIC. JAKÝ TO MÁ VÝZNAM PRO ČESKOU REPUBLIKU?

Sedlická: Jsem velmi ráda, že Česká republika, která byla v roce 2010 u samotného vzniku EHRI, patří mezi zakládající členy EHRI-ERIC. Tím, že jsme zapojeni do sítě mezinárodní spolupráce, držíme krok s evropským výzkumem týkajícím se holokaustu a zpracování dat. Je to uznání naší práce, kterou v této oblasti děláme. Myslím si, že do budoucna tím přispíváme k rozvoji tématu i u nás v České republice a poskytujeme nejen badatelům, ale i studentům a širší veřejnosti přístup k archivním datům. Ukazujeme jim, co se děje na mezinárodní scéně. V neposlední řadě poskytujeme i EHRI stipendia [2], díky kterým se zájemci mohou dostat do jiných výzkumných archivních institucí v síti EHRI-ERIC.

ECHO: JAKÁ JE FUNKCE NÁRODNÍHO UZLU EHRI-CZ A JAK JE ZAPOJENÝ DO MEZINÁRODNÍ INFRASTRUKTURY?

Sedlická: Funguje na dvou úrovních, evropská úroveň je propojená přes činnost pracovních skupin a setkávání národních koordinátorů. Národní rovina se odehrává v jednotlivých uzlech v daných státech a jejich konsorciích.

V EHRI-CZ se snažíme být rozcestníkem k výzkumu a tématu holokaustu v českých zemích. Máme ambici propojit a zpřístupnit archivní data a informace týkající se holokaustu u nás. Snažíme se toho dosáhnout různými dílčími projekty a výstupy. Aktuálně například testujeme další službu našeho uzlu, Portál EHRI-CZ, ve kterém propojíme data z hlavních, již existujících databází obětí holokaustu, ať už jde o Institut Tereziánské iniciativy (holocaust.cz), nebo databáze Památníku Tereziín. Portál EHRI-CZ by měl být zpřístupněný příští rok. Cílem je, aby badatelé nebo zájemci, kteří vyhledávají údaje o obětech holokaustu, využívali přímo Portál EHRI-CZ a jeho prostřednictvím získali přehled o tom, jaké výsledky a data jsou v jednotlivých institucích k dispozici. Chtěli jsme vytvořit konsorcium se silným zájmem v oblasti dat a archivních zdrojů, což se podařilo. Na druhou stranu nám chyběly instituce z akademické sféry, proto vznikl akademický poradní orgán EHRI-CZ, jehož členy jsou čeští i zahraniční akademici z oblasti Holocaust and Jewish Studies.

ECHO: Z JAKÝCH ZDROJŮ JE EHRI FINANCOVÁNÉ?

Sedlická: Původně šlo o projekty financované EK. Nejdříve pod 7. RP, dále v programech Horizont 2020 a Horizont Evropa. V lednu 2025 se podařilo, že se EHRI stal tzv. ERICem (European Research Infrastructure Consortium) čili permanentní institucí. EHRI-ERIC získal právní status, nemusí žádat o základní financování, ale zakládající země, ke kterým patří i Česká republika, se zavázaly, že budou platit ERICu členské příspěvky.

Paralelně začaly vznikat národní uzly EHRI, které jsou v různých fázích a stádiích vývoje. EHRI-CZ je plně financováno MŠMT. Naše výhoda byla, že jsme se stali součástí již existující výzkumné infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ. Naši partneři mají na národní úrovni velkou zkušenost, takže nám v mnohém pomohli. EHRI-CZ má zajištěné financování od MŠMT do konce roku 2026. Nyní probíhá evaluace velkých výzkumných infrastruktur a na základě toho uvi-

díme, jaké financování se nám podaří získat od roku 2027. Co se týče obsahové stránky, tak tam plány máme na několik let dopředu.

ECHO: CO SE ZMĚNILO TÍM, ŽE SE EHRI Z PROJEKTŮ FINANCOVANÝCH Z RÁMCOVÝCH PROGRAMŮ EU PROMĚNILO VE STÁLOU INFRASTRUKTURU EHRI-ERIC?

Sedlická: Na jednu stranu je skvělé, že se EHRI stalo permanentní institucí. V mnoha směrech jde o zlepšení a zjednodušení situace, ale na druhou stranu to neznamená, že je automaticky zajištěno financování pro národní uzly. Ty se musí snažit získat financování na národní úrovni, což je zvláště v některých státech velmi obtížné a zdoluhavé. Změna struktury s sebou nese celou řadu výzev, například národní koordinátor musí fungovat na národní úrovni i na evropské úrovni infrastruktury. Osobně se domnívám, že nejtěžší pro národního koordinátora je propojovat obě zmíněné roviny a srozumitelně informovat partnerské instituce národního uzlu o dění v EHRI-ERICu a opačně.

ECHO: UCHÁZÍ SE EHRI I O DALŠÍ FINANČNÍ PODPORU KROMĚ ZMÍNĚNÝCH ČLENSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ?

Sedlická: EHRI se bude ucházet o další financování z evropských fondů, momentálně připravujeme jeden návrh. Jednotlivé národní uzly fungují nezávisle, hledají si vlastní možnosti financování od různých poskytovatelů.

ECHO: PROSTŘEDNICTVÍM KTERÝCH INFORMAČNÍCH KANÁLŮ KOMUNIKUJETE S VEŘEJNOSTÍ?

Sedlická: Máme zřízené webové stránky našeho národního uzlu. Kromě toho existují také stránky evropského EHRI-ERIC, který informuje o hlavních aktivitách všech uzlů. Na národní úrovni působíme také na facebooku a bluesky a třikrát do roka rozesíláme newsletter. Také jsme viditelní prostřednictvím našich služeb. Zmínila bych tzv. MemoMapy, které jsou pravděpodobně nejviditelnější. Jedná se o webové aplikace, které promítají do prostoru města prostřednictvím historických map informace o obětech holokaustu z konkrétních míst. Aktuálně je dostupná Memomapa pro Prahu [4] a nově od konce ledna 2026 i pro Říčany [4] a Pacov [4]. Zájemci mohou přímo v prostoru města zkoumat dějiny holokaustu.

ECHO: JAKÉ AKCE POŘÁDÁTE PRO ODBORNOU VEŘEJNOST?

Sedlická: Jednou ročně pořádáme mezinárodní workshop. První z nich se týkal databází obětí holokaustu. Na podzim roku 2025 jsme pořádali společně s Centrem vizuální historie Malach a GWZO workshop Nové čtení svědectví o holokaustu, ve kterém jsme propojili na jedné straně archiváře a historiky, tedy ty, kteří v běžné praxi používají svědectví holokaustu, s odborníky z oblasti jazykové lingvistiky a digital humanities. V letošním roce v květnu plánujeme mezinárodní

EHRI-ERIC setkání národních koordinátorů v Záhřebu v roce 2025
Zdroj: <https://www.ehri-project.eu>

workshop, který se zaměří na tematiku geografii holokaustu [5]. Workshopy jsou pro nás důležité komunikační kanály s odbornou veřejností.

Již zmíněné memomapy nejsou určeny jen širší veřejnosti a studentům, ale i odborníkům. Dále pořádáme přednáškové cykly ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze, ve kterých vystupují přední vědci z oblasti Holocaust a Jewish Studies. Začali jsme v minulém roce a v letošním roce v nich pokračujeme.

ECHO: POŘADÁTE V NEJBLIŽÍ DOBĚ NĚJAKOU AKCI, KAM BYSTE MOHLI POZVAT VEŘEJNOST?

Sedlická: Zájemci mohou přijít například na přednášky z již zmíněného cyklu Směry současného výzkumu holokaustu, které pořádáme ve spolupráci s Židovským muzeem. Pozvala bych na přednášku Jana Lánička (University of New South Wales, Sydney), který se dlouhodobě zaměřuje na židovské dějiny ve 20. století s dů-

razem na české země. Presentace proběhne 1. června od 18 hodin v OVK Židovského muzea v Praze.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] The EHRI Portal. The EHRI Portal, <https://portal.ehri-project.eu/>. Dostupné 9. března 2026.
- [2] European Holocaust Research Infrastructure. Text. <https://www.ehri-project.eu>, <https://www.ehri-project.eu/ehri-podcast-for-the-living-and-the-dead/>. Dostupné 9. března 2026.
- [3] Most Recent Posts. Document Blog, 27. února 2026, <https://blog.ehri-project.eu>. Dostupné 9. března 2026.
- [4] MemoMap. <https://memomap.cz/>. Dostupné 9. března 2026.
- [5] Výzva | Workshop EHRI-CZ a EHRI-AT. <https://ehri.cz/news/rethinking-holocaust-history-geospatial-approaches/>. Viděno 9. března 2026.

AKTIVITY COST 2025 A JAK SI VEDLO ČESKO V ROCE 2024

ABSTRAKT

V r. 2025 probíhalo 316 akcí COST, které propojily celkem 575 065 účastníků. Pozitivním prvkem je nárůst zapojení do networkingových nástrojů COST, a to zejména v účasti ve školicích kurzech organizovaných akcemi COST i ve využívání grantů určených mladým výzkumníkům a inovátorům k účasti na konferencích. Významné jsou i další aktivity COST, jako je spolupráce s EIT, se Společným výzkumným střediskem EK či Národní vědeckou nadací USA. V informačním přehledu pro Česko za r. 2024 je uvedeno, že získalo na podporu výzkumných sítí 829 702 €, přičemž zastoupení českých institucí v akcích programu dosahuje téměř 90 %. Statistika podrobně rozebírají účast žen, mužů i začínajících vědců v pracovních skupinách i na vedoucích pozicích napříč různými obory.

ABSTRACT

In 2025, 316 COST Actions were held, connecting a total of 575,065 participants. A positive element is the increase in participation in COST networking tools, especially in training courses organized by COST Actions and in the use of grants for young researchers and innovators to participate in conferences. Other COST activities are also significant, such as cooperation with the EIT, the EC Joint Research Centre or the US National Science Foundation. The Czechia 2024 factsheet states that it received 829 702 € in support of research networks, with the representation of Czech institutions in the programme's Actions reaching almost 90%. The statistics analyse in detail the participation of women, men and early-stage researchers in working groups and in leadership positions across various fields.

ANNA VOSEČKOVÁ

Technologické centrum Praha

voseckova@tc.cz

Sedmdesát nových akcí COST z otevřené výzvy 2025 bylo v květnu 2025 schváleno Výborem vyšších úředníků (CSO) COST a projekty následně zahájeny v období září–listopad 2025. Tyto nové výzkumné sítě zkoumají mnoho inovativních a zajímavých témat z oblasti přírodních věd, lékařských a zdravotnických věd, inženýrství a technologií, věd sociálních a v neposlední řadě i věd zemědělských. Dílčími obory, které jsou v této výzvě obzvláště silně zastoupeny, jsou matematika, chemické inženýrství, klinická medicína a umění.

Sedm grantů COST Innovators bylo uděleno končícím akcím COST, které prokázaly silný inovační potenciál. Otevřená výzva COST (oc-2025-1) přilákala rekordní počet přihlášek a 29% nárůst v porovnání s výzvou 2024. Navíc nejnovější průzkum spokojenosti Asociace COST ukázal pokračující vysokou důvěru v COST ze strany výzkumné komunity. Počátkem prosince 2025 se konala konference Průřezové aktivity COST zaměřené na

COST je programem Evropské spolupráce ve vědě a technologiích (European Cooperation in Science and Technology, dále jen COST), který úspěšně funguje již od r. 1971. Činnost programu COST je finančně podporována z rozpočtu unijních rámcových programů pro výzkum a inovace (v Horizontu Evropa plně z části Widening) a realizuje ho Sdružení COST sídlící v Bruselu. V r. 2025 probíhalo 316 akcí COST, které propojily celkem 575 065 účastníků. Pozitivním prvkem je nárůst zapojení do networkingových nástrojů COST, a to zejména v účasti ve školicích kurzech organizovaných Akcemi COST i ve využívání grantů určených mladým výzkumníkům a inovátorům k účasti na konferencích.

kariérní rozvoj mladých výzkumníků, která se věnovala zlepšení kariérních podmínek s cílem přilákat a udržet nejlepší výzkumníky v Evropě.

Co se týká dalších aktivit, lze uvést např. podpis memoranda o porozumění mezi Evropským inovačním a technologickým institutem (EIT) a COST s cílem nadále posilovat inovace v Evropě či workshop Věda pro politiku (Science for Policy), který vůbec poprvé umožnil americkým výzkumníkům a inovátorům zapojených do programu AccelNet Národní vědecké nadace (NSF) sdílet poznatky o různých aspektech vědy pro politiku. Významné bylo i první setkání COST se Společným výzkumným střediskem Evropské komise (Joint Research Centre, JRC), které se konalo v italské Ispře a zkoumalo synergie mezi oběma subjekty, a v neposlední řadě pak dedikované zasedání organizované COST při ministerském setkání zemí západního Balkánu v Podgorici v Černé Hoře, které pod názvem „Shaping the Future of Research and Innovation in the Western Balkans“ zdůraznilo roli COST v podpoře výzkumné spolupráce v regionu.

V r. 2025 byla velmi aktivní i Akademie COST, která prostřednictvím interního školicího programu vybavuje komunitu COST, zejména předsedy, místopředsedy, manažery držitelů grantů a koordinátory vědecké komunikace, dovednostmi potřebnými k dosažení cílů jejich akcí, se zájmem maximalizovat komunikaci, šíření a využívání jejich výsledků. Sdružení COST se rovněž intenzivně věnovalo svým účtům na sociálních sítích (X, LinkedIn, Facebook) a dosáhlo nárůstu sledujících o plných 15 %. Kromě psaní článků, produkce videí, zasílání měsíčního newsletteru a vydávání nových publikací a studií byla vytvořena řada osvědčených postupů v oblasti vědecké komunikace.

Pro každou členskou zemi zvláště připravuje COST každoročně informační přehled, který mapuje její zapojení a shrnuje klíčové statistické údaje o vědecké spolupráci. Poslední infor-

mační přehledy pokrývají rok 2024. V přehledu pro Česko je uvedeno, že získalo na podporu výzkumných sítí 829 702 €, přičemž zastoupení českých institucí v akcích programu dosahuje téměř 90 %. Statistiky podrobně rozebírají účast žen, mužů i začínajících vědců v pracovních skupinách i na vedoucích pozicích napříč různými obory. Text vyzdvihuje význam mezinárodního networkingu, stáží a vzdělávacích kurzů pro rozvoj domácí vědecké komunity.

V akcích COST zastávají čeští vědci vedoucí pozice v různorodých oblastech, přičemž počet těchto pozic má trvalou stoupající tendenci – ze 43 v roce 2019 vzrostl jejich počet na 76 v roce 2024. Celkově se tedy počet vedoucích pozic zvýšil o více než 75 %. Mezi konkrétní vědecké oblasti a projekty, ve kterých Česko získalo vedoucí role, patří:

- Přírodní vědy a ekologie (výzkum metabolismu stopových kovů v rostlinách a integrované systémy pro poskytování ekosystémových služeb na základě lesnických politik EU),
- Technologie a environmentalistika (vývoj sítí pro senzory srážek a problematika obnovy těžbařských revírů),
- Sociální vědy (studium pracovních nerovností v pozdním věku, které jsou ovlivněny procesem digitalizace),
- Udržitelnost (mezinárodní výzkumné síť zaměřené na transformaci zkušeností pro udržitelnou budoucnost),
- Inženýrství (budování úložišť pro srovnávací testy únavy materiálu).

Z celkového počtu 76 vedoucích pracovníků zaujímají 31 pozic ženy a 45 muži, mladí výzkumníci a inovátoři pak zaujali celkem 21 vedoucích po-

zic v akcích COST, což představuje přibližně 28 % všech vedoucích rolí, které v programu připadají českým zástupcům. V aktivitách s českou účastí bylo zaznamenáno 1 533 individuálních účastí, z čehož velkou část tvoří ženy (738) a mladí výzkumníci (604). Čeští vědci se aktivně účastní krátkodobých vědeckých misí (21 účastí), školicích kurzů (33 účastí v rolích školitelů i školících) a pracovních setkání (84 účastí).

Účast v programu COST má na české vědce významný vliv, který se projevuje jak v jejich profesionálním rozvoji, tak v posilování jejich mezinárodního postavení. Hlavní přínosy lze rozdělit do následujících oblastí: osobní a profesní růst, rozvoj vůdčích schopností a networking a mobilita.

POUŽITÉ ZDROJE

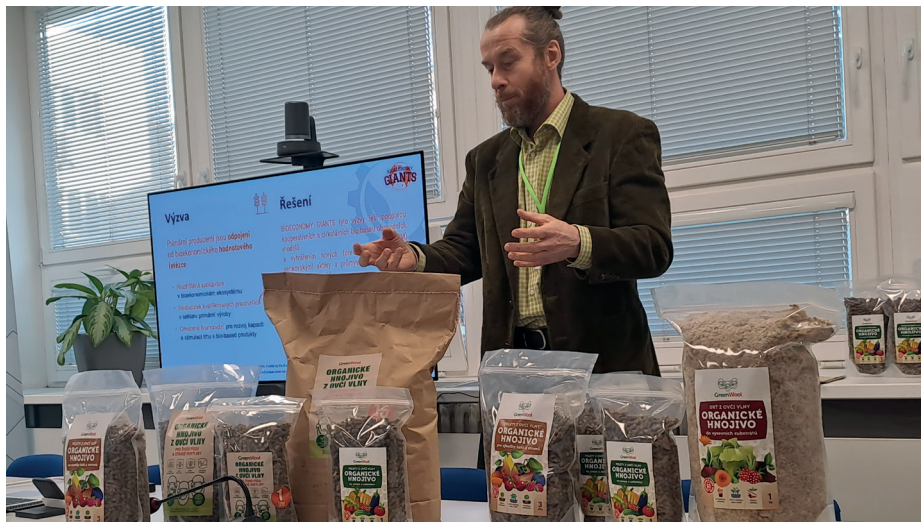
- [1] Přehled aktivit COST v r. 2025 <https://www.cost.eu/cost-in-review-2025/>
- [2] Sedmdesát nových akcí COST 2024 <https://www.cost.eu/join-ca24-cost-actions/>
- [3] Sedm nových grantů COST pro inovátory <https://www.cost.eu/new-innovators-grants-2025/>
- [4] Dotazník spokojenosti <https://www.cost.eu/customer-satisfaction-survey/>
- [5] Průřezová aktivita COST pro kariérní rozvoj mladých vědců <https://www.cost.eu/cross-cutting-activity-mid-term-conference/>
- [6] Spolupráce COST s EIT <https://www.cost.eu/eit-cost-strengthen-innovation-in-europe/>
- [7] Workshop COST s JRC EK <https://www.cost.eu/cost-connect-with-the-joint-research-centre/>
- [8] Spolupráce COST s NSF USA <https://www.cost.eu/shaping-policy-and-driving-global-networking/>
- [9] Zasedání COST na ministerském setkání zemí západního Balkánu <https://www.cost.eu/shaping-the-future-of-research-and-innovation-in-the-western-balkans/>
- [10] Akademie COST <https://www.cost.eu/academy/>
- [11] Zpravodaj COST <https://www.cost.eu/>
- [12] Informační přehled pro Česko za r. 2024 https://www.cost.eu/uploads/2025/03/COST_Czech-Republic_Factsheet_2024.pdf

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM HOSTILO BIOEKONOMICKÝ KONGRES

Dokončení ze str. 3

lesnictví nebo potravinářství. Stejně jako v jiných vědeckovýzkumných oblastech, i zde mají projekty jasně definované cíle a měřitelné výstupy. Specifický důraz je však kladen na ekologické hledisko, cirkulární využití zdrojů a zohlednění socioekonomických aspektů navrhovaných řešení.

Bioekonomický hub má více než 40 členů nejen z přírodovědných oborů (vysoké školy, výzkumné ústavy), ale i více či méně technicky zaměřených subjektů a obchodních společností. To ukázal i odpolední blok s ukázkami řešení i úspěšných projektů. Několik z nich vybíráme.

Prezentace produktů společnosti Greenwool
Foto: Břetislav Koč

Pro někoho může být překvapením členství Vysoké školy báňské – technické univerzity Ostrava v Bioekonomickém hubu. Souvisí to však s proměnou kraje od zaměření na těžký průmysl k environmentálním technologiím. Ty jsou soustředěny v novém objektu Centra energetických a environmentálních technologií, CEETe. Symbolizuje to kromě jiných pracovišť i laboratoř hydroponie s pěstováním běžných plodin v kontrolovaném prostředí bez používání pesticidů.

Společnost Greenwool.cz řeší možnosti využití až 600 tun surové ovčí vlny z tuzemských chovů, která nemá v ČR jiné využití. Pro Greenwool je to surovina pro přepracování tohoto „odpadu“ na organické hnojivo, zlepšující svým přírodním původem i kvalitu půdy.

Krajské inovační centrum Karlovarského kraje (KIC KK) představilo svůj evropský projekt CI-Hub a evropskou platformu B2GreenHub, které podporují přechod firem k cirkulární a digitalizované výrobě a zaměřují se na propojení udržitelnosti, digitalizace výrobních procesů a rozvoje lidských zdrojů ve firmách.

Prezentace projektu B2GreenHub KIC Karlovy Vary
Foto: Břetislav Koč